

PROJEKT

„AKADEMIA ŚWIADOMEGO RODZICA – RODZIC NA ZASTĘPSTWO PILNIE POSZUKIWANY!”

Projekt „Akademia świadomego rodzica – Rodzic na zastępstwo pilnie poszukiwany!” , numer: 2020-1-PL01-KA204-082283 jest finansowany w ramach programu Erasmus+. Projekt o tematyce pieczy zastępczej pomoże podnieść świadomość społeczną na temat pieczy zastępczej. Pomoże również budować pozytywne wartości, które przyczynią się do zwiększenia szans dzieci na znalezienie bezpiecznego i kochającego domu.

Tytuł: Opieka i praca z dziećmi z niekorzystnymi i traumatycznymi doświadczeniami.

Spis treści

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w krajach partnerskich.
 - 1.1. Portugalia
 - 1.2. Polska
 - 1.3. Litwa
2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze.
3. Jak mogę opiekować się i pomagać niepełnosprawnemu dziecku?

Portugalia

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie pieczy zastępczej w poszczególnych krajach.

Typologia sytuacji niebezpiecznych

Kilka rodzajów niebezpiecznych sytuacji przyczynia się do tymczasowego lub stałego odebrania dzieci z ich rodzin biologicznych w ramach promowania i ochrony dziecka. W 2021 r. było 69 727 dzieci objętych programem promowania i ochrony dziecka z powodu sytuacji zagrożenia. Sytuacje te podzielono na sytuacje zaniedbania, narażenie na przemoc domową, niebezpieczne zachowania w dzieciństwie i młodości, naruszenie prawa do nauki (np. absencja szkolna), maltretowanie fizyczne, maltretowanie psychiczne, porzucenie, wykorzystywanie seksualne. Należy również wspomnieć, że dzieci mogły doświadczyć więcej niż jednej sytuacji zagrożenia z określonych kategorii (Comissão Nacional de Promoção dos Direitos e Proteção das Crianças e Jovens [CNPDPJ], 2022).

Jeśli chodzi o konkretne sytuacje, które doprowadziły do umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, najbardziej powszechne jest zaniedbanie (70%), m.in. brak nadzoru i wsparcia ze strony rodziny, zaniedbania w zakresie edukacji i zdrowia dziecka, narażenie na dewiacyjne modele rodzicielskie oraz ryzykowne zachowania dziecka/nastolatka. Następne w kolejności są sytuacje sklasyfikowane jako zróżnicowane (13%), które obejmują m.in. tymczasowy brak wsparcia ze strony rodziny, zachowania dewiacyjne, porzucenie, pozostawienie dzieci/młodzież bez opieki, sieroctwo, żebractwo/bezdomność, podejrzenie bycia ofiarą handlu ludźmi i wykorzystywanie dzieci. Po tej kategorii następuje znęcanie się psychiczne (11%), takie jak narażenie na przemoc domową, aktywne odrzucenie dziecka, nadużywanie władzy, deprecjacja i upokarzanie, aktywne ignorowanie dziecka, groźby, deprywacja społeczna i znęcanie się fizyczne (4%). Wreszcie, istnieją sytuacje wykorzystywania seksualnego dzieci (3%), takie jak werbalne/fizyczne narażenie na przemoc słowną lub zachowanie seksualne, uwodzenie seksualne, gwałt, prostytucja dziecięca i pornografia (Instituto da Segurança Social [ISS], 2022).

Portugalia

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

Typologia stosowanych środków promocji i ochrony dziecka

W ramach programu promocji i ochrony dziecka można zastosować kilka środków, które mają na celu:

- a) Odizolowanie dzieci z sytuacji zagrażających.
- b) Zapewnienie warunków, które chronią i promują bezpieczeństwo, zdrowie, edukację, dobrobyt i integralny rozwój dziecka.
- c) Zagwarantowanie fizycznego i psychicznego powrotu do zdrowia dzieci i młodzieży, ofiar wszelkiego rodzaju eksploracji lub nadużyć.

Środki te opierają się na wdrożeniu szeregu działań i zadań, opracowanych wspólnie z dzieckiem, rodziną i innymi podmiotami lub stronami uznanymi za istotne, mających na celu zlikwidowanie zagrożenia i odzyskanie równowagi oraz stabilności rodziny.

W 2021 r. wsparcie dla rodziców stanowiło 85% zastosowanych środków, a następnie wsparcie dla innych członków rodziny (8,6%), opieka domowa (4,5%), powierzenie dziecka zaufanej osobie (1,1%), wsparcie autonomii życiowej (0,4%) i opieka zastępcza (0,3%) (CNPDPJCJ, 2022).

Łączna liczba dzieci objętych pieczę zastępczą

W 2021 r. 8 583 dzieci było objętych opieką zastępczą w ramach umieszczania poza domem, takich jak domy dziecka, rodziny zastępcze i inne (ISS, 2022).

Typologia rozwiązań w zakresie opieki zastępczej/mieszkaniowej istniejących w kraju

W 2021 r. istniało 357 domów dziecka, 154 rodzin zastępczych i 94 inne formy opieki, które reprezentują między innymi społeczności terapeutyczne, domy schronienia, ośrodki mieszkalne, mieszkania autonomiczne i szkoły specjalne (ISS, 2022).

Liczba dzieci objętych opieką w każdej odpowiedzi

Spośród 8 583 dzieci, 7 277 dzieci (84,8%) znajdowało się pod opieką w domach dziecka, 1 041 dzieci (12,1%) znajdowało się pod opieką w różnych formach opieki alternatywnej (np. w domach schronienia, ośrodkach opieki, mieszkaniach autonomicznych), a 265 dzieci (3,1%) znajdowało się pod opieką w rodzinach zastępczych. W tym konkretnym przypadku odnotowano wzrost o 11% w porównaniu z rokiem 2020 (ISS, 2022).

Portugalia

Dzieci w pieczy zastępczej

Łączna liczba rodzin zastępczych, dzieci w pieczy zastępczej i ich ogólna charakterystyka

W 2021 r. 154 rodziny zastępcze opiekowały się łącznie 265 dziećmi, z których 41 wyszło z rodziny (ISS, 2022).

W kolejnych sekcjach zajmiemy się charakterystyką 224 dzieci nadal przebywających w pieczy zastępczej do 01 listopada 2021 r. (ostatnie dostępne dane).

W tego rodzaju opiece przebywało 132 chłopców (59%) i 92 dziewczynki (41%) (ISS, 2022). Jeśli chodzi o wiek dzieci/młodzieży, w rodzinach zastępczych częściej przebywają młodsze dzieci w wieku od 0 do 5 lat (n = 66, 29,5%), a następnie młodzież w wieku od 18 do 20 lat (n = 42, 18, 8%), od 15 do 17 lat (n = 39, 17,4%), od 12 do 14 lat (n = 30, 13,4%), od 6 do 9 lat (n = 22, 9,8%), od 10 do 11 lat (n = 17, 7,6%) i wreszcie młodzież w wieku 21 lat i starsza (n = 8, 3,6%) (ISS, 2022).

Jeśli chodzi o edukację, 191 dzieci/młodzieży (85,3%) uczęszczało na zajęcia edukacyjne (od przedszkola po uniwersytet, w tym kształcenie zawodowe i specjalne), 20 dzieci (8,9%) w wieku od 0 do 17 lat nie uczęszczało do szkoły, a 13 młodych ludzi (5,8%) ukończyło szkołę i szukało pracy lub już pracowało (ISS, 2022).

Dzieci były umieszczane w pieczy zastępczej głównie z powodu zaniedbań (27% przypadków dotyczyło braku nadzoru i sprawowania opieki, a 11% z powodu zaniedbań zdrowotnych). Sytuacje wykorzystywania seksualnego stanowiły 7% dzieci umieszczanych w rodzinie zastępczej. (CNPDP CJ, 2022).

Szczególne cechy dzieci

Spośród 224 dzieci objętych opieką w rodzinach zastępczych, 88 miało zdiagnozowany klinicznie deficyty lub niepełnosprawność, co stanowi 39,2% wszystkich dzieci objętych umieszczonych w rodzinach zastępczych. Jeśli chodzi o rozwój behawioralny i poznawczy, 22 dzieci miało problemy behawioralne (9,8%), 13 miało klinicznie zdiagnozowane deficyty poznawczy (5,8%), a 26 miało klinicznie zdiagnozowaną niepełnosprawność poznawczą (11,6%). Jeśli chodzi o rozwój fizyczny, 13 miało klinicznie zdiagnozowane zaburzenia/chorobę fizyczną (5,8%), a 13 miało klinicznie zdiagnozowaną niepełnosprawność fizyczną (5,8%). Tylko jedno dziecko miało zdiagnozowane klinicznie zaburzenia zdrowia psychicznego (0,4%). Z pomocy psychologicznej lub psychiatrycznej skorzystało 161 dzieci, co stanowi 71,9% wszystkich dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Pięćdziesięcioro dzieci korzystało z regularnego poradnictwa psychologicznego (22,3%), 41 dzieci (18,3%) korzystało z poradnictwa psychiatrycznego, a 13 dzieci (5,8%) korzystało z obu rodzajów poradnictwa, ale nieregularnie. Wreszcie, 38 dzieci (17%) korzystało z farmakoterapii/leków psychiatrycznych. Pozostałe dzieci (n = 19, 8,5%) korzystały z innej specjalistycznej opieki medycznej (np. wizyty rozwojowe lub genetyczne) (ISS, 2022).

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

Portugalia

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

Projekty życiowe

Jeśli chodzi o projekty życiowe dzieci, 217 z 224 dzieci przebywających w pieczy zastępczej skorzystało z ustalonego projektu życiowego, przy czym najbardziej wyrazistym z nich była autonomia życiowa, stanowiąca 33,9%. Na kolejnych miejscach znalazły się: reintegracja z rodziną biologiczną i nuklearną (24,1%), adopcja (18,3%), stała opieka w ramach pieczy zastępczej lub innych form opieki (12,5%), integracja dzieci z dalszą rodziną (5,4%) oraz sponsoring cywilny (2,2%) (ISS, 2022).

Czas trwania pieczy zastępczej i wcześniejsze zmiany przydziału dzieci.

Jeśli chodzi o czas spędzony przez dzieci w pieczy zastępczej, 90 dzieci (40%) przebywało w pieczy zastępczej przez sześć lub więcej lat, 43 dzieci (19%) przebywało w pieczy zastępczej przez okres krótszy niż rok, 35 dzieci (16%) przebywało w pieczy zastępczej przez okres od dwóch do trzech lat, 34 dzieci (15%) przebywało w pieczy zastępczej przez rok, 22 dzieci (10%) przebywało w pieczy zastępczej przez okres od czterech do pięciu lat (ISS, 2022).

Zakończenie pieczy zastępczej

W 2021 roku 41 dzieci wyszło z rodzin zastępczych. Spośród tych dzieci 12 powróciło do swoich biologicznych rodziców, 11 zmieniło miejsce zamieszkania z zaufaną osobą, rodziną lub wychowawcą, 10 trafiło do rodziny adopcyjnej w okresie oceny przedadopcyjnej, a ośmioro wyprowadziło się z rodziny zastępczej do samodzielnego mieszkania (ISS, 2022).

Dzieci w sytuacjach zagrożenia

Polska

Typologia sytuacji zagrażających

Kilka niebezpiecznych sytuacji przyczynia się do tymczasowego lub stałego zabrania dzieci z ich rodzin biologicznych. W 2017 r. były to: uzależnienie rodziców (41,7%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (28,1%), półsieroctwo (7,3%), inne sytuacje (6,7%), sieroctwo (4%), przemoc w rodzinie (3,8%), niepełnosprawność co najmniej jednego dziecka w rodzinie (2,9%), długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców (2,8%). 9%), długotrwała lub poważna choroba co najmniej jednego z rodziców (2,8%), pobyt za granicą w celach zarobkowych co najmniej jednego z rodziców (2,2%), nieodpowiednie warunki mieszkaniowe (0,3%) i ubóstwo (0,1%) (Wise Europa, 2018).

Typologia stosowanych środków promocji i ochrony dziecka

Ośrodki wsparcia dziennego odgrywają znaczącą rolę we wzmacnianiu funkcji opiekuńczych rodziny. W 2020 r. funkcjonowało 2 725 placówek (w 2019 r. było ich 3 164).

Z placówek tych (opiekuńczych, specjalistycznych, prowadzonych w formie pracy podwórkowej, form łączonych) w 2020 r. korzystało 87,4 tys. Dzieci i młodzieży (w 2019 r. korzystało 111,3 tys. dzieci i młodzieży).

Poza placówkami wsparcia dziennego, innymi istotnymi elementami systemu wsparcia rodziny byli asystenci rodziny i rodziny wspierające. W 2020 r. zatrudnionych było ponad 3 800 asystentów rodziny oraz 67 rodzin wspierających (GUS, 2021).

Łączna liczba dzieci w pieczy zastępczej

W 2021 r. w pieczy zastępczej przebywało łącznie 72 300 dzieci.

Typologia istniejących w kraju form pieczy zastępczej/rezydencjalnej

W 2021 r. istniało 35 915 rodzin zastępczych, z czego 64,2% stanowiły rodziny spokrewnione (tj. członkowie rodziny inni niż rodzice), 29,9% rodziny niezawodowe, a 5,9% rodziny zawodowe.

Istniały 724 rodzinne domy dziecka i 1.273 placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieliły się na 1.260 placówek opiekuńczo-wychowawczych (zorganizowanych w następujący sposób: 777 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, 219 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, 51 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, 31 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego oraz 182 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu łączonego), 10 regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz 3 interwencyjne ośrodki preadopcyjne (GUS, 2021).

Liczba dzieci objętych opieką w poszczególnych odpowiedziach

W 2021 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 56 400 dzieci, a w pieczy instytucjonalnej 15 900 dzieci (GUS, 2021).

I. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

Łączna liczba rodzin zastępczych, dzieci w pieczy zastępczej i ich ogólna charakterystyka

Istnieją dwie formy pieczy zastępczej: rodzinna piecza zastępcza (rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka) oraz instytucjonalna piecza zastępcza.

W 2021 r. w rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowało 35 915 rodzin zastępczych, które dzieliły się na spokrewnione (64,2%), niezawodowe (29,9%) i zawodowe (5,9%). Funkcjonowały również 724 rodzinne domy dziecka.

Rodziny zastępcze składały się z małżeństw ($n = 18\ 983$, 53%) i osób samotnych (16 932; 47%). Większość osób była w wieku od 51 do 70 lat (53,6%). Rodziny zastępcze były prowadzone przez 619 małżeństw (85%) i 105 osób samotnych (15%), w wieku od 41 do 60 lat (78,5%). Chociaż zgodnie z prawem rodziną zastępczą można zostać od 18 roku życia, osoby w wieku od 18 do 21 lat nie wychowywały żadnego dziecka. Większość rodzin zastępczych sprawowała opiekę nad jednym dzieckiem (72,6%), 18% nad dwójką dzieci, 5,5% nad trójką dzieci, a 3,7% nad czwórką lub większą liczbą dzieci.

W pieczy zastępczej przebywało 72 300 dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodziny biologicznej. Spośród nich 56 400 przebywało w rodzinach zastępczych, a 15 900 przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W porównaniu do 2020 r. liczba dzieci objętych tym środkiem wzrosła o 1,1%.

W odniesieniu do rodzinnej pieczy zastępczej, spośród 56 357 dzieci objętych tą formą, 5 108 z nich przebywało w rodzinach zastępczych (9,1%). W rodzinach zastępczych i domach dziecka umieszczano głównie dzieci w wieku od 7 do 13 lat ($n = 19\ 518$, 34,6%). Dzieci poniżej 1 roku życia stanowiły najmniej liczną grupę w rodzinnej pieczy zastępczej ($n = 892$, 1,6%).

Prawie 17% dzieci zostało przyjętych do rodzinnej pieczy zastępczej po raz pierwszy ($n = 9\ 664$).

W ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonowały 1.273 placówki instytucjonalne, w tym placówki opiekuńczo-wychowawcze (socjalizacyjne, rodzinne, interwencyjne, specjalistyczno-terapeutyczne, łączące zadania), regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

W placówkach tych przebywało 15 931 osób. Główną grupę stanowiły dzieci w wieku od 14 do 17 lat ($n = 7\ 154$, 44,9%), następnie dzieci w wieku od 10 do 13 lat ($n = 4\ 018$, 25,2%), dzieci w wieku od 7 do 9 lat ($n = 1\ 577$, 9,9%), dorośli w wieku 18 lat i więcej, którzy kontynuowali naukę ($n = 1\ 514$, 9,5%), dzieci w wieku od 4 do 6 lat ($n = 970$, 6,1%), dzieci w wieku od 1 do 3 lat (540; 3,4%), a najmniejszą grupę stanowiły dzieci poniżej 1 roku życia ($n = 158$, 1%) (Urząd Statystyczny w Krakowie, 2022; Główny Urząd Statystyczny, 2021).

Inne cechy charakterystyczne dzieci

W rodzinnej pieczy zastępczej u około 11% dzieci (n = 6 309) zdiagnozowano umiarkowaną lub znaczną niepełnosprawność. Dzieci osierocone stanowiły 4,7% (n = 2 627). W instytucjonalnej pieczy zastępczej około 12% podopiecznych miało orzeczoną niepełnosprawność (Urząd Statystyczny w Krakowie, 2022).

Projekty życiowe

W Żorach w 2022 roku w rodzinach zastępczych przebywało 150 dzieci. Jeśli chodzi o ich dalsze życie, 16 dzieci usamodzielniało się, czworo zostało adoptowanych, a dwoje wróciło do rodzin biologicznych.

Czas trwania pieczy zastępczej i wcześniejsze zmiany miejsca pobytu dzieci.

Każda instytucja organizująca pieczę zastępczą prowadzi indywidualne dane statystyczne dotyczące czasu pobytu dzieci w pieczy zastępczej. W Żorach na koniec 2022 r. w rodzinach zastępczych przebywało 128 dzieci, z czego:

- 9 dzieci przebywało w nich około 3 miesięcy,
- 15 dzieci od 3 do 6 miesięcy,
- 13 dzieci od 6 do 12 miesięcy,
- 17 dzieci w wieku od 1 do 2 lat,
- 12 dzieci od 2 do 3 lat,
- 62 dzieci przebywa dłużej niż 3 lata.

Zakończenie pieczy zastępczej

W 2021 r. 6 933 dzieci w wieku do 18 lat opuściło rodzinną pieczę zastępczą: 31,3% powróciło do rodziny biologicznej, 18,6% (n = 1 292) zostało adoptowanych, 27,5% (n = 1 905) zostało umieszczonych w innych formach rodzinnej pieczy zastępczej, 13,1% (n = 909) przeniosło się do instytucjonalnej pieczy zastępczej, a 0,6% (n = 39) zostało przeniesionych do domu pomocy społecznej. Pozostałe dane nie były dostępne. Spośród 3 980 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, którzy opuścili rodzinne formy opieki zastępczej, 2 052 rozpoczęło samodzielne życie i założyło własne gospodarstwo domowe (51,6%), 174 powróciło do rodziny biologicznej lub rodziny pochodzenia (4,4%), a 1 485 opuściło pieczę zastępczą, ale nie rozpoczęło samodzielnego życia (37,3%). Pozostałe dane nie były dostępne. Jeśli chodzi o instytucjonalną pieczę zastępczą, 4 530 dzieci zakończyło jej sprawowanie z powodu powrotu do rodziny biologicznej lub rodziny pochodzenia (35,9%), przeniesienia do innego typu instytucjonalnej pieczy zastępczej (25,4%), umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej (22,3%) oraz adopcji (7%). Pozostałe dane nie były dostępne. Spośród 2 043 osób pełnoletnich (powyżej 18 roku życia), które opuściły placówki, 1 104 rozpoczęło samodzielne życie i założyło własne gospodarstwa domowe, a 721 powróciło do rodziny biologicznej lub rodziny pochodzenia. Pozostałe dane nie były dostępne (Urząd Statystyczny w Krakowie, 2022).

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

Typologia sytuacji zagrożenia

Według Systemu Informacyjnego Wsparcia Społecznego (SPIS) w 2021 r. zarejestrowano 2 935 przypadków przemocy wobec dzieci, a 2 594 dzieci rzekomo padło ofiarą przemocy (co odpowiada 0,52% wszystkich dzieci mieszkających na Litwie, n = 497.154).

Liczba przypadków przemocy i liczba dzieci potencjalnie narażonych na przemoc wzrosła w porównaniu z danymi z ubiegłego roku: było o 58 więcej przypadków możliwej przemocy wobec dzieci i o 108 więcej przypadków potencjalnie pokrzywdzonych dzieci.

W 2021 r. przemoc fizyczna stanowiła 55% wszystkich możliwych przypadków przemocy wobec dzieci (n = 1 619 przypadków, n = 1 538 dzieci). Spośród 1 619 przypadków przemocy fizycznej 8% (n = 124 przypadki) dotyczyło kar cielesnych, w których 123 dzieci odniosło obrażenia.

Odnotowano 1 561 przypadków przemocy wobec 1 384 chłopców i 1 374 przypadki wobec 1 210 dziewcząt. Większość przypadków (39%) dotyczyła dzieci w wieku od 10 do 14 lat (n = 1 132 przypadków, n = 1 004 dzieci).

Dzieci były najczęściej wykorzystywane przez członków rodziny (n = 1 837 przypadków, n = 1 609 dzieci, co odpowiada 63% wszystkich przypadków przemocy wobec dzieci). Tendencja ta jest szczególnie widoczna w przypadkach zaniedbania (n = 855 przypadków, n = 710 dzieci, tj. 98% wszystkich przypadków zaniedbania) i przemocy fizycznej (n = 705 przypadków, n = 676 dzieci, tj. 44% wszystkich przypadków przemocy fizycznej). Przemoc seksualna była najczęściej popełniana przez osoby niespokrewnione, stanowiąc 174 przypadki i dotykając 165 dzieci (73% wszystkich przypadków przemocy seksualnej) (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji – Ministerstwo Ubezpieczeń Społecznych i Pracy, 2022).

Typologia stosowanych środków promocji i ochrony dzieci

W 2018 r. utworzono zespoły mobilne (zwane dalej MK), które działają pod kierownictwem Ministerstwa Zabezpieczenia Społecznego i Pracy.

MK pracują z rodziną i / lub dzieckiem, po ustaleniu, czy dziecko wymaga ochrony (tj. czy istnieje realne zagrożenie dla fizycznego lub psychicznego bezpieczeństwa, zdrowia lub życia dziecka lub niebezpieczeństwo, które może spowodować znaczny uszczerbek na zdrowiu dziecka), gdy dziecko jest tymczasowo pod opieką rodziny biologicznej lub rodziny zastępczej.

1.
**Charakterystyka
sytuacji w
zakresie opieki
zastępczej w
poszczególnych
krajach**

Zespoły mobilne zapewniają intensywne wsparcie rodzinom w ich domach lub innych miejscach po uzgodnieniu z rodzinami.

Zespoły te zapewniają głównie pomoc informacyjną i motywacyjną. W 2021 r. MK motywowały rodziny, zachęcając ich członków do przyjęcia pomocy i zmiany zachowań (8 612 razy) oraz udzielając informacji (8 467 razy).

Psychologowie udzielili 4 702 konsultacji, a inni specjaliści MK pomogli rodzinom i/lub dzieciom w radzeniu sobie z kryzysem (4 615 razy), tworzeniu bezpiecznego środowiska dla dzieci (4 613 razy) i rozwijaniu umiejętności rodzicielskich (4 604 razy).

W 2021 r. specjaliści MK spotkali się z członkami rodzin 12 244 razy w domach rodzinnych lub innych miejscach, co stanowi wzrost w porównaniu z poprzednimi latami (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji - Ministerstwo Zabezpieczenia Społecznego i Pracy, 2022).

Całkowita liczba dzieci objętych opieką zastępczą

W 2021 r. w pieczy zastępczej (np. w rodzinach zastępczych, domach dziecka) przebywało 6 296 dzieci, co stanowi niewielki spadek w porównaniu z rokiem poprzednim (n = 6 818) (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji - Ministerstwo Ubezpieczeń Społecznych i Pracy, 2022).

Typologia form opieki zastępczej/mieszkańcowej istniejących w kraju

Opieka zastępcza jest podzielona na cztery rodzaje: rodziny zastępcze, opieka nad dziećmi w ośrodkach opiekuńczych lub opiekunowie dyżurni, rodziny społeczne oraz opieka instytucjonalna lub środowiskowe domy dziecka.

Rodziny zastępcze zapewniają naturalne środowisko rodzinne. Rodziny te mogą opiekować się maksymalnie trójką dzieci, jednak łączna liczba dzieci w rodzinie z własnymi dziećmi nie może przekraczać sześciu.

Opieka nad dzieckiem w ośrodku opiekuńczym lub dyżur opiekunów odnosi się do profesjonalnej opieki nad dzieckiem świadczonej przez dyżurującego opiekuna na podstawie wzajemnej umowy między ośrodkiem opiekuńczym a dyżurującym opiekunem. Opiekun dyżurny to osoba, która spełnia wymagania dotyczące bycia opiekunem określone w Kodeksie cywilnym Republiki Litewskiej. Osoba ta musi uczestniczyć w szkoleniach dla opiekunów i rodziców adopcyjnych, a także w kursach doradczych dla opiekunów. Aby pełnić tę rolę, należy zawrzeć umowę o współpracy i świadczeniu usług z ośrodkiem opiekuńczym. Po zawarciu tej umowy opiekun dyżurny może zajmować się dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej, dziećmi zagrożonymi społecznie, z którymi nie łączą go więzi rodzinne, lub w szczególnych przypadkach określonych w umowie udzielać rodzicom dziecka innej pomocy umożliwiającej powrót dziecka do rodziny. Dyżurujący opiekun musi posiadać zaświadczenie o prowadzeniu indywidualnej działalności. Rodziny społeczne są formą pieczy, która zapewnia środowisko rodzinne, a osoba prawna (lub rodzina) może sprawować opiekę nad czwórką lub większą liczbą dzieci. Łączna liczba dzieci w rodzinie z własnymi dziećmi nie może być wyższa niż ośmioro.

Litwa

Liczba dzieci objętych opieką w poszczególnych odpowiedziach

Jeśli chodzi o rodziny społeczne, na koniec 2021 r. 64 rodziny społeczne opiekowały się 279 dziećmi. W poprzednim roku 318 dzieci zostało umieszczonych w 62 rodzinach społecznych.

Jeśli chodzi o opiekę nad dziećmi w ośrodkach opiekuńczych lub dyżurujących opiekunów, na Litwie istnieje 66 ośrodków opiekuńczych. Na koniec 2021 r. istniało 219 aktywnych umów o współpracy i świadczeniu usług między ośrodkami opieki a dyżurującymi opiekunami (wzrost w porównaniu z 2019 r. – 201 umów i 2020 r. – 204 umowy), a 210 dzieci zostało umieszczonych w tego rodzaju alternatywnej opiece (wzrost w porównaniu z 2020 r. – 198 dzieci).

Jeśli chodzi o instytucjonalną opiekę nad dziećmi, odnotowano spadek liczby dzieci objętych tą formą pieczy zastępczej. W 2021 r. było to 1 390 dzieci (547 dziewcząt i 843 chłopców), co odpowiada 22% dzieci umieszczonych poza domem (2019 r. – 1 954 dzieci, co odpowiada 26%; 2020 r. – 1 656 dzieci, co odpowiada 24%).

Na koniec 2021 r. w placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczono na stałe 1 212 dzieci, a w pieczy tymczasowej 178 dzieci (spadek w porównaniu z poprzednimi latami: 2019 r. – 1 660 dzieci w pieczy stałej i 294 dzieci w pieczy tymczasowej; 2020 r. – 1 450 dzieci w pieczy stałej i 206 dzieci w pieczy tymczasowej).

W 2021 r. 953 dzieci utraciło opiekę rodzicielską (2019 r. – 1 306 dzieci; 2020 r. – 877 dzieci), ale odnotowano 963 przypadki ustanowienia opieki (2019 r. – 1 346; 2020 r. – 898), z czego opiekę tymczasową ustanowiono 921 razy (2019 r. – 1 312; 2020 r. – 864), a opiekę stałą ustanowiono 42 razy (34 razy zarówno w 2019 r., jak i 2020 r.).

Wreszcie, w 2020 r. w pieczy zastępczej przebywało 4 644 dzieci, a w 2021 r. liczba ta spadła do 4 417 dzieci (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji – Ministerstwo Zabezpieczenia Społecznego i Pracy, 2022).

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

Łączna liczba rodzin zastępczych, dzieci w pieczy zastępczej i ich ogólna charakterystyka

Istnieją cztery formy pieczy zastępczej: zwykła piecza zastępcza, zawodowa piecza zastępcza, rodzinna piecza zastępcza i środowiskowy dom dziecka. Ponadto opieka zastępcza może być tymczasowa (krótkoterminowa) lub stała (długoterminowa).

Pod koniec 2021 r. w pieczy zastępczej przebywało 4 417 dzieci (70% dzieci objętych pieczą zastępczą). W ciągu ostatniego roku obserwuje się tendencję wzrostową liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych (w 2020 r. w pieczy zastępczej przebywało 4 644 dzieci, co stanowi 68% dzieci umieszczonych w pieczy pozadomowej).

W pieczy tymczasowej umieszczono 543 dzieci, a w pieczy stałej 3 874 dzieci.

Większość dzieci przebywających w pieczy zastępczej stanowiły dziewczynki (n = 2 314, 52%), a wśród nich przeważały dzieci w wieku powyżej 10 lat (n = 1 590, 36%).

Ponieważ krewni mogą opiekować się dziećmi z własnej rodziny, 2 858 dzieci (65%) zostało umieszczonych w pieczy zastępczej przez kogoś z rodziny biologicznej, innego niż ich rodzice, co odpowiada 3 454 opiekunom. W 2019 r. 3 272 dzieci zostało umieszczonych w rodzinie zastępczej przez krewnych, a w 2020 r. 3 032 dzieci zostało umieszczonych z innymi członkami ich rodzin (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji – Ministerstwo Ubezpieczeń Społecznych i Pracy, 2022).

Szczególne cechy dzieci

W 2021 r. spośród 953 dzieci, które utraciły opiekę rodzicielską, 42 dzieci było niepełnosprawnych (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji – Ministerstwo Ubezpieczeń Społecznych i Pracy, 2022).

1. Charakterystyka sytuacji w zakresie opieki zastępczej w poszczególnych krajach

Projekty życiowe

Wielowymiarowy Program Terapii Rodzinnej (zwany dalej Programem MDFT) to kompleksowy, zorientowany na rodzinę program zmiany zachowania dla młodzieży, której zachowanie wyraźnie odbiega od zwyczajowych norm wiekowych, kulturowych i etycznych oraz jest społecznie nieakceptowane, przestępcze, agresywne i prowokacyjne. Program ten jest również skierowany do dzieci i młodzieży z trudnościami emocjonalnymi lub dla tych, których interwencja w placówkach edukacji ogólnej nie jest skuteczna. Okres realizacji programu MDFT trwa od 2020 roku, 24 lutego do 2023 roku, 30 czerwca. Jest on skierowany do młodzieży w wieku od 11 do 17 lat i obejmuje rodziców, stałych opiekunów lub innych przedstawicieli prawnych.

Program MDFT zapewnia szkolenia, wizyty zapoznawcze, konferencje i inne wydarzenia.

Inne formy wsparcia są zapewniane przez gminy, a także usługi świadczone przez organizacje pozarządowe lub inne organizacje działające w systemie społecznym.

Czas trwania opieki zastępczej i wcześniejsze zmiany przydziału dzieci

Tymczasowa opieka nad dzieckiem może trwać od 12 do 18 miesięcy i jest ustanawiana przez administrację gminy, na mocy decyzji Państwowej Służby Ochrony Praw Dziecka lub na mocy orzeczenia sądu, na wniosek Państwowej Służby Ochrony Praw Dziecka. W 2021 r. całkowita liczba dzieci objętych opieką instytucjonalną zmniejszyła się o 2% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Z drugiej strony nastąpił wzrost o 8,6% dzieci umieszczonych pod tymczasową opieką (opieką) w porównaniu z rokiem 2020 (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji – Ministerstwo Ubezpieczeń Społecznych i Pracy, 2022).

Zakończenie pieczy zastępczej

Analizując dane z ostatnich trzech lat (od 2019 do 2021 r.) można zauważyć, że liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej konsekwentnie wzrasta (ponad 2% w 2020 r. i 4% w 2019 r.), a piecza zastępcza nad dzieckiem częściej powierzana jest rodzinie zastępczej niż placówce.

W 2021 r. wzrosła liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, które osiągnęły pełnoletność lub zostały usamodzielnione.

Jednak w większości przypadków piecza zastępcza ustała, ponieważ dziecko wróciło do rodziców (Państwowy Urząd Ochrony Praw Dziecka i Adopcji – Ministerstwo Ubezpieczeń Społecznych i Pracy, 2022).

Co należy wziąć pod uwagę, opiekując się dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej? Zwłaszcza takim, które doświadczyło zaniedbania, przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej?

Wcześniejsze doświadczenia i narażenie na traumę

Większość dzieci przebywających w pieczy zastępczej była narażona na bardziej wymagające, niebezpieczne i trudne sytuacje w porównaniu z dziećmi spoza tego kontekstu, a sytuacje te często mogą skutkować traumą. Dzieci narażone na zagrożenie nieustannie boją się, że ich potrzeby nie zostaną zaspokojone, nie dorastają i nie rozwijają się prawidłowo fizycznie i psychicznie w taki sam sposób, jak dzieci żyjące w odpowiednim środowisku. Mają tendencję do skupiania swojej energii na niebezpieczeństwie, które je otacza i na tym, jak mogą nauczyć się radzić sobie ze strachem i niepewnością (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019).

Długotrwała ekspozycja na sytuacje zagrożenia wpływa na ich rozwój z powodu toksycznego stresu. Ten rodzaj stresu jest związany z sytuacjami fizycznego i psychicznego znęcania się, nadużywania substancji odurzających przez rodziców i instytucjonalizacji, które są sytuacjami wywołującymi strach. Strach może sprawić, że dzieci poczują, że muszą wycofać się, uciekać, walczyć lub być uległe, aby być bezpiecznym (Townsend, 2019). Ich mózgi rejestrują te informacje i stosują je we wszystkich kontekstach ich życia, dlatego dziecko może nadal postrzegać niebezpieczeństwo i odczuwać strach, mimo że znajduje się w bezpiecznym środowisku (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019).

Konieczne jest również rozważenie, czego dziecko mogło nauczyć się o związkach w kontekście poprzednich relacji. W przeciwieństwie do innych, dzieci, które były narażone na znęcanie się i/lub zaniedbywanie, konstruują swoje poglądy na temat związków, tego, czego można od nich oczekiwać i jak zaspokoić swoje potrzeby emocjonalne w kontekście destrukcyjnych i dysfunkcyjnych relacji oraz szkodliwych środowisk. Często oznacza to, że uczą się, że mogą być krzywdzone lub wykorzystywane w bliskich związkach i nabywają (często niewłaściwe) mechanizmy i strategie radzenia sobie, aby uniknąć nadużyć i chronić się, zarówno fizycznie, jak i psychicznie (Kelly, 2017).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Konsekwencje narażenia na traumę – konsekwencje fizyczne, poznawcze, emocjonalne, psychologiczne i rozwojowe

Narażenie na stres i traumę oraz ciągle uczucie strachu mogą powodować u dzieci trudności ze snem, jedzeniem, koncentracją i zwracaniem uwagi na proste zadania, napady złości i załamania nerwowe, odsuwanie się od otoczenia i częste kłótnie. Zachowania te są wynikiem tego, że ich mózgi i ciała reagują szybciej na strach i są w ciągłym stanie czujności. Występują również trudności z "wyłączeniem" i odpoczynkiem mózgu i ciała, co utrudnia dziecku sen, naukę i zabawę. Dziecko nauczyło się tych zachowań na podstawie wcześniejszych doświadczeń, które służą do ochrony przed strachem (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019).

Ważne jest, aby pamiętać, że te zachowania były dla dziecka sposobem radzenia sobie z sytuacjami, a także mechanizmami, które pomogły mu być bezpiecznym. Ponadto dziecko może nie zdawać sobie sprawy z tego, że jest bezpieczne i nadal działać w oparciu o strach i negatywne wyobrażenia o opiekunach zastępczych i innych osobach.

Może to prowadzić do poczucia, że dziecko "źle się zachowuje" lub jest celowo "złe". W tym kontekście fundamentalne znaczenie ma rozważenie niekorzystnych sytuacji, na które dziecko było narażone, a jeśli masz tę wiedzę, może być ci łatwiej pomóc dziecku (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Kelly, 2017). Brak wiedzy na ten temat może również prowadzić do poczucia, że jako opiekun jesteś nieadekwatny lub że szkodzisz lub nie jesteś w stanie opiekować się dzieckiem, którym się opiekujesz i radzić sobie z jego trudnymi zachowaniami, co może prowadzić do wysokiego poziomu frustracji i wycofania (Kelly, 2017).

Poza tymi charakterystycznymi zachowaniami, dzieci narażone na traumę mogą również rozwinąć pewne deficyty i zaburzenia, które są poważniejsze, takie jak zespół nadpobudliwości psychoruchowej (ADHD), trudności w nauce, agresja lub problemy ze złością, depresja, zaburzenia snu, lęk i nerwowość, wycofanie, zachowania antyspołeczne i zaburzenia przywiązania (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Kelly, 2017).

Jakie są najczęstsze wyzwania, których ja (jako opiekun) mogę się spodziewać w związku z opieką nad dzieckiem w rodzinie zastępczej?

Większość dzieci, które są umieszczane w nowym domu i rodzinie, mogą wykazywać pewne zachowania i mieć pewne cechy, które większość opiekunów zastępczych może uznać za trudne. Niektóre z nich są związane z brakiem informacji na temat historii i przeszłych doświadczeń dziecka (Kelly, 2017). W takich sytuacjach opiekunowie zastępczy mają trudności z interpretacją zachowań dziecka, ponieważ nie mają informacji na temat jego wcześniejszych negatywnych doświadczeń. Jest to również wyzwanie związane z zarządzaniem złożonymi zachowaniami dziecka, które najprawdopodobniej wynikają z zaburzeń przywiązania i traumatycznych przeżyć z przeszłości (Schofield & Beek, 2014). Kolejna trudność, jaką mogą napotkać opiekunowie, związana jest z identyfikacją czynników wyzwalających trudne zachowania, które przejawia dziecko, co może prowadzić do poczucia, że zachowanie dziecka w rodzinie zastępczej jest przypadkowe i nie można go zrozumieć, a w związku z tym nie będzie można go zmodyfikować (Kelly, 2017).

Innym częstym problemem jest poczucie bezsilności w pomaganiu dziecku i radzeniu sobie z jego zachowaniami i uczuciami, co może prowadzić do myślenia, że jest się nieodpowiednim do opieki nad dzieckiem. Mogą również pojawić się uczucia frustracji i niepewności co do zachowania dziecka. Kiedy pojawiają się te uczucia, może to prowadzić do wahania i lekkiego dystansu między opiekunem zastępczym a dzieckiem, co z kolei prowadzi do sygnalizowania przez dziecko swoich potrzeb w bardziej wymagający, pilny i niepokojący sposób – co skutkuje negatywnym cyklem w relacji dziecko-opiekun zastępczy i ambiwalentnymi wzorcami przywiązania (Kelly, 2017).

Wydarzenia te mogą sprawić, że proces opieki zastępczej będzie trudniejszy dla opiekunów zastępczych, dlatego jako opiekun zastępczy powinieneś zawsze starać się zebrać jak najwięcej informacji o swoim przybranym dziecku, jednocześnie próbując przeanalizować sytuację z perspektywy dziecka i uznając, że Twoje dziecko przeszło przez trudniejsze i trudniejsze sytuacje i doświadczenia niż większość dzieci (American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Schofield & Beek, 2014).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jakie są najczęstsze wyzwania, których może doświadczyć dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej podczas adaptacji do nowej rodziny zastępczej/opiekuna?

Dzieci umieszczone w nowej rodzinie zastępczej również mają swoje własne wyzwania. Niektóre z nich odnoszą się do skutków i konsekwencji wcześniejszego znęcania się i/lub zaniedbywania, takich jak PTSD – zespół stresu pourazowego, depresja, lęk, niska regulacja emocji, zachowania eksternalizacyjne/dewiacyjne (np. topnienie, agresja, kłamstwo, kradzież i zażywanie narkotyków) oraz inne trudności i niepełnosprawności (np. ADHD) (American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Kelly, 2017).

Może również wystąpić ogólny opór i nieufność wobec ciebie, jako nowego opiekuna. Dzieci mogą czuć się niepewnie i obawiać się nieprzewidywalności twojego zachowania jako opiekuna (American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019). Wiąże się to z negatywnymi oczekiwaniami wobec przyszłych opiekunów, ze względu na naukę zdobytą w kontekście poprzednich relacji z rodziną biologiczną (Kelly, 2017; Schofield & Beek, 2014).

Dzieci mogą obawiać się, że zostaną porzucone lub ukarane przez opiekuna po przejawianiu niepożądanych zachowań (Kelly, 2017).

Wreszcie, samo przejście do rodziny zastępczej może być trudne, ponieważ oznacza oddzielenie od rodziny biologicznej, a

Jak mogę zapewnić najlepszą opiekę dziecku umieszczonemu w mojej rodzinie zastępczej?

W następnych sekcjach przedstawimy informacje na temat zachowań i wyzwań, jakie przejawiają dzieci z rodzin zastępczych, a także praktyczne strategie i ćwiczenia, które można wykonywać z dzieckiem, aby pomóc mu radzić sobie z trudnymi zachowaniami i wspierać jego rozwój. Ćwiczenia te oparte są na wcześniejszych badaniach przeprowadzonych na dzieciach z rodzin zastępczych.

Bycie poinformowanym i poszukiwanie większej wiedzy na temat sposobów, w jakie można pomóc dziecku poradzić sobie z wcześniejszą traumą, to świetny sposób na zapewnienie znaczącej, pomocnej i czułej opieki.

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę pomóc w przejściu dziecka z rodziny zastępczej do mojego domu/rodziny adopcyjnej?

Dzieci narażone na traumatyczne przeżycia zwykle trudniej radzą sobie ze zmianami i samym przejściem do rodziny zastępczej. Przejście to może być więc stresującym wydarzeniem dla dziecka (Mitchell, 2016).

Zazwyczaj przy zmianie rodziny dzieci te wydają się spokojne i początkowo nie okazują zbyt wielu emocji. Może to być postrzegane przez rodziny jako dobry znak, że dziecko jest spokojne i zadowolone, ale wręcz przeciwnie, może to wskazywać, że dziecko jest bardzo niespokojne, zdenerwowane i niepewne swojej nowej rodziny (American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019).

Najprawdopodobniej w tym okresie dziecko próbuje nauczyć się nowej rutyny i zasad panujących w domu i może chronić siebie, ze względu na wcześniejsze przerażające i traumatyczne doświadczenia z innymi opiekunami, jednocześnie próbując poradzić sobie z innymi stratami, takimi jak rodzina biologiczna lub inne znaczące osoby w jego życiu (American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Mitchell, 2016).

Jak mogę pomóc dziecku w płynniejszym i łatwiejszym przejściu do mojej rodziny?

Co powinienem lub mogę robić na co dzień?

to niektóre z pytań, jakie opiekunowie zastępczy mają w związku z tym tematem. Aby na nie odpowiedzieć, należy przede wszystkim sprawić, by dziecko czuło się bezpiecznie w nowym środowisku, a na co dzień można to zrobić poprzez:

- Rozmawianie z dzieckiem i wyjaśnianie mu zachodzących zmian, niezależnie od tego, czy są one dobre, czy złe, oraz że będziesz przy nim, jeśli kiedykolwiek będzie potrzebowało pomocy.
- Pozwolenie dziecku na posiadanie przedmiotów "przejściowych" lub "pocieszających", takich jak zdjęcia, koc lub pluszowe zwierzę, może pomóc dziecku poczuć się bezpiecznie i pocieszająco.
- Orowadzenie dziecka po każdej przestrzeni nowego domu może pomóc mu poczuć się bardziej komfortowo i swobodnie oraz sprawić, że poczuje się, jakby miało swoje własne miejsce.
- Dając dziecku trochę czasu na dostosowanie się do nowego środowiska i rodziny, jednocześnie uspokajając je i sprawiając, że czuje się komfortowo, mówiąc, że może poświęcić tyle czasu, ile potrzebuje, i może zapytać o wszystko, co dotyczy nowego domu, rodziny oraz odpowiednich zasad i praw.

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę pomóc dziecku zbudować zaufanie do mnie jako opiekuna?

Aby zbudować zaufanie, należy zastanowić się, czego dziecko oczekuje od dorosłych i w jaki sposób Ty, jako opiekun/opiekun zastępczy, możesz pokazać, że go nie porzucisz ani nie skrzywdzisz. Można to zrobić, zwracając uwagę na potrzeby, sygnały i zachowania dziecka oraz demonstrując (werbalnie i niewerbalnie) komunikaty o gotowości do zaspokojenia tych potrzeb. Zapewnia to dzieciom silne poczucie bezpieczeństwa i bycia ważnym dla ciebie, jednocześnie ucząc je, że mogą odkrywać, a później wrócić po pomoc i wsparcie, jeśli zajdzie taka potrzeba. Pomaga to również dzieciom nauczyć się, że innym ludziom można ufać. Wcześniejsze doświadczenia mogły nauczyć je, że jeśli będą w potrzebie, spotkają się z nieprzewidywalnym gniewem i/lub przerażającą agresją, co może skutkować uczuciem strachu, paniki, dezorientacji i bezradności podczas manifestowania swoich potrzeb (Schofield & Beek, 2014).

Jako opiekun lub rodzic musisz być nie tylko fizycznie, ale także emocjonalnie dostępny i wyrozumiały. Pomaganie dzieciom w zaufaniu można osiągnąć poprzez okazywanie dostępności w sposób, który jest wygodny i akceptowalny dla danego dziecka, na przykład wiedząc, kiedy się do niego zbliżyć lub kiedy dać mu przestrzeń i pozwolić mu wykonać pierwszy ruch. Powinieneś także rozważyć "elastyczne teorie" dotyczące powodów, dla których dziecko zachowuje się w ten sposób. Na przykład, jeśli dziecko ma napad złości, czy może to być spowodowane jakimś doświadczeniem? Zły dzień w przedszkolu? A może jedno i drugie? Może to pomóc w zmapowaniu zachowania dziecka, jednocześnie zapewniając różne podejścia do tego, jak należy postępować. Kiedy możesz to zrobić, dzieci uczą się, że ich potrzeby będą ciepło i konsekwentnie zaspokajane oraz że mogą ci zaufać jako dostawcy bezpieczeństwa i opieki (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Beek & Schofield, 2014; Schofield & Beek, 2014).

Jak mogę skutecznie nauczyć dziecko zaufania do mnie? Co powinienem lub mogę robić na co dzień?

To tylko niektóre z pytań, jakie opiekunowie zastępczy mają w związku z tym tematem. Aby na nie odpowiedzieć, oto kilka konkretnych strategii, które można przyjąć i zintegrować z codzienną rutyną opieki, aby promować ich zaufanie. Możesz więc:

- Ustanowić przewidywalną codzienną rutynę (na przykład: zaplanowanie pory jedzenia, snu i budzenia się). Rutyna ta powinna być jasna dla dziecka i omówiona z nim z wyprzedzeniem,
- Należy używać kalendarza lub tablicy z obrazkami do oznaczania wydarzeń, tak aby były one przewidywalne i oczekiwane przez dziecko,
- Kiedy dziecko jest szczególnie wrażliwe (na przykład chore, smutne, zranione lub zmęczone), upewnij się, że czuje się szczególnie zadbane i pielęgnowane. Na przykład, możesz przygotować mu jego ulubione jedzenie lub pobawić się z nim przez dłuższy czas,

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

- Zaoferuj werbalne i niewerbalne wsparcie dla bezpiecznej eksploracji. Na przykład, gdy dziecko układa puzzle lub wykonuje inne zadanie, pochwal je za to, jak dobrze sobie radzi i powiedz mu, że jesteś dostępny, jeśli potrzebuje pomocy,
- Staraj się reagować na sygnały dziecka dotyczące wsparcia, pocieszenia lub zapewnienia tak szybko, jak to możliwe. W przypadku młodszych dzieci, jeśli sygnalizują, że są zaniepokojone, spróbuj jak najszybciej je podnieść lub uspokoić, mówiąc: „Tutaj jestem, czego potrzebujesz?”. U starszych dzieci: jeśli nie możesz odpowiedzieć od razu, powiedz im, że po prostu szybko skończysz to, co robisz i od razu przyjedziesz im z pomocą,
- Dostosuj się do wskazówek i sygnałów dziecka. Twoja reakcja powinna odpowiadać sygnałowi dziecka. Na przykład, jeśli dziecko czuje się zranione, należy je pocieszyć tak szybko, jak to możliwe, ale jeśli potrzebuje pomocy w odrabianiu zadań domowych i wyraża frustrację, możesz zapewnić mu pomoc, jednocześnie dając mu przestrzeń do samodzielnego spróbowania. (Fundacja na rzecz Adopcji AAP i Dave'a Thomasa, 2019; Beek i Schofield, 2014; Schofield i Beek, 2014).

Powinieneś także rozważyć wdrożenie pewnych strategii na czas rozłąki z dzieckiem, np:

- Staraj się ostrożnie zarządzać separacjami. Niektóre dzieci źle reagują na rozłąkę z opiekunami po nawiązaniu relacji. Możesz spróbować poradzić sobie z takimi sytuacjami, przekazując wcześniej informacje o tym, dlaczego to się dzieje, jak długo będziecie osobno i mówiąc wyraźnie "żegnaj" i "cześć",
- Upewnij się, że dziecko wie, że zawsze może się z tobą skontaktować, gdy jesteście osobno,
- Zezwól dziecku na zabranie z domu do szkoły lub innego miejsca małego pocieszającego przedmiotu (np. pluszowego zwierzaka) lub zdjęcia,
- W przypadku starszych dzieci można również użyć telefonu, aby wysłać wiadomość tekstową lub zadzwonić do nich i powiedzieć im, że się o nich myśli. Możesz umieścić małą niespodziankę (cukierek lub zabawkę) w łóżku dziecka, gdy jesteście osobno (na przykład, gdy idzie do szkoły). A kiedy przyjdą, powiedz im, że zrobiłeś to, ponieważ myślałeś o nich w ciągu dnia. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019); Beek & Schofield (2014); Schofield & Beek (2014)).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę pomóc dziecku radzić sobie z uczuciami?

Aby pomóc dziecku zastępczemu w zrozumieniu, wyrażaniu i odpowiednim radzeniu sobie z uczuciami, musisz być wrażliwy i elastycznie myśleć o tym, co dziecko może myśleć i czuć oraz jak możesz to odzwierciedlić. Jeśli ta strategia zostanie zastosowana prawidłowo, dziecko nauczy się myśleć i doceniać swoje myśli, pomysły i uczucia, a także myśli, pomysły i uczucia innych osób. Strategia ta pomaga dzieciom również zastanawiać się nad swoimi uczuciami, zarządzać nimi i regulować je, przyczyniając się do zarządzania i regulacji ich zachowań (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Beek & Schofield, 2014; Schofield & Beek, 2014).

Dzieci, które wcześniej doświadczyły przeciwności losu, nadużyć lub zaniedbania, mogły nie mieć możliwości uznania swoich myśli i uczuć przez opiekunów. Mogły znajdować się w sytuacjach, w których nie było nikogo, kto pomógłby im poradzić sobie z uczuciami takimi jak złość, rozpacz, strach lub panika, lub też sami opiekunowie nie byli w stanie zarządzać i regulować własnych uczuć. Ponadto inni opiekunowie mogli zaprzeczać i odrzucać uczucia wyrażane przez dziecko, pozostawiając je dezorientowane. Wszystkie te sytuacje oznaczają, że dziecko nie miało możliwości nauczenia się w bezpiecznym środowisku, jak wyrażać i zarządzać swoimi uczuciami (Schofield & Beek, 2014).

Bez bezpiecznego, opiekuńczego i stabilnego dorosłego, który pomógłby zarządzać ich uczuciami, dzieci mogą rozwinąć nieodpowiednie mechanizmy radzenia sobie. Oznacza to, że dziecko może nadmiernie wyrażać swoje uczucia, wykorzystywać je do kontrolowania innych, wycofywać się z okazywania uczuć, a nawet zaprzeczać ich istnieniu. Strategie te są trudne do opanowania w rodzinie zastępczej, gdzie uczucia muszą być komunikowane otwarcie i zarządzane w sposób regulowany, aby umożliwić zaufanie w związku (Schofield & Beek, 2014).

Jak mogę pomóc dziecku poczuć, że jego uczucia są uznawane? Jak mogę pomóc mu radzić sobie z tymi uczuciami? Co powinienem lub mogę robić na co dzień? istnieje kilka strategii, które można włączyć do codziennej rutyny opiekuńczej, aby pomóc dziecku w radzeniu sobie z uczuciami:

- Unikaj sytuacji, które mogą powodować dezorientację i niepokój dziecka, poprzez przewidywanie ich (jeśli to możliwe).
- Okazuj zainteresowanie myślami i uczuciami dziecka w stopniu, które jest dla niego komfortowe.
- Włączaj wspólne i przyjemne czynności do życia i komentuj, jak ty i dziecko czujecie się podczas ich wykonywania.
- Zachęcaj dziecko do myślenia przed reagowaniem na sytuacje.
- Pomagaj dziecku wyjść z sytuacji, w których straciło kontrolę nad swoimi uczuciami i chwal je za to.
- Nazywaj i mów o uczuciach w codziennych sytuacjach, np. "Miałem dobry dzień w pracy i jestem szczęśliwy. A ty?".
- Omawiaj z dzieckiem mieszane uczucia i uczucia, które zmieniają się w czasie, aby wiedziało, że takie uczucia są normalne. (AAP, Dave Thomas Foundation for Adoption, 2019; Beek & Schofield; 2014; Schofield & Beek (2014).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę pomóc dziecku w budowaniu poczucia własnej wartości?

Aby wspierać samoocenę dziecka, musisz być akceptujący i przekazać mu, że jest bezwarunkowo akceptowane i cenione za to, kim jest, bez względu na jego trudności i mocne strony. Jest to podstawa pozytywnej samooceny, aby dziecko czuło się dobrze z samym sobą i nauczyło się, że jest warte otrzymywania miłości, pomocy i wsparcia oraz może radzić sobie z przeciwnościami losu i niepowodzeniami (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Beek & Schofield, 2014; Schofield & Beek, 2014).

Musi to być oparte na wcześniejszych obszarach pracy z dzieckiem, więc dziecko musi zaufać opiekunowi i być w stanie zarządzać uczuciami, a także wierzyć w intencje opiekuna (pochwały, troska, czułość). Większość dzieci przebywających w rodzinach zastępczych czuje, że są bezwartościowe i wykazują niską samoocenę z powodu wcześniejszych doświadczeń z rodzicielstwem i opieką, w których brakowało ciepła i akceptacji, a nawet z powodu ich postrzegania, że negatywne doświadczenia są ich odpowiedzialnością i że zasługują tylko na karę lub odrzucenie. Dzieciom z takimi doświadczeniami trudno jest stawić czoła sytuacjom i doświadczeniom z pewnością siebie. Być może nie nauczyły się, że mogą być dobre i złe, a mimo to mogą być cenione i akceptowane przez osoby, które się nimi opiekują (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Schofield & Beek, 2014). Kiedy wierzą, że nie mogą być dobre, dzieci decydują, że będą musiały być najgorsze, co prowadzi do negatywnego cyklu, w którym dziecko spodziewa się odrzucenia i porzucenia, gdy zachowuje się agresywnie lub źle, jednocześnie angażując się w sytuacje, które mogą wywołać takie skutki (Schofield & Beek, 2014).

Celem tej strategii dla opiekunów jest sprawienie, by dziecko czuło się akceptowane, jednocześnie pomagając mu zmienić zachowania, które mogą zagrozić jego akceptacji przez innych.

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

"Jak mogę pomóc dziecku poczuć się bardziej pozytywnie? Jak mogę pomóc mu/jej mieć pozytywną samoocenę? Co powinienem lub mogę robić na co dzień?". Oto niektóre z pytań, jakie opiekunowie zastępczy mają w związku z tym tematem. Aby na nie odpowiedzieć, istnieją pewne konkretne strategie, które można włączyć do codziennej rutyny opiekuńczej, aby pomóc w promowaniu poczucia własnej wartości dziecka. Możesz więc:

- Chwal dziecko za wykonywanie drobnych zadań i obowiązków.
- Dawaj zabawki i gry, które stymulują poczucie osiągnięć i pewności siebie.
- Używaj pozytywnego języka. Na przykład: "Trzymaj mocno kubek. Dobrze, dobra robota" zamiast "Nie upuść kubka".
- Wyjaśnij dziecku, dlaczego dane zachowanie jest niedopuszczalne i wyjaśnij, co powinno zrobić zamiast niego. Na przykład: "Jeśli krzyczysz, trudno mi usłyszeć, co chcesz powiedzieć. Chcę cię słyszeć, więc mów zwykłym głosem".
- Tłumacz dziecku, że "nikt nie jest dobry we wszystkim, ale każdy jest dobry w czymś".

(American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019); Beek & Schofield (2014); Schofield & Beek (2014)).

Jak mogę pomóc dziecku poczuć się bardziej skutecznym i autonomicznym?

Aby pomóc dziecku uzyskać autonomię i stać się kompetentnym oraz skutecznym, należy nawiązać relację opartą na współpracy. Większość dzieci z rodzin zastępczych może mieć negatywne doświadczenia, jeśli chodzi o autonomię i współpracę z rodzicami biologicznymi, co utrudnia im wysiłki, aby stać się skutecznymi i niezależnymi. Biologiczni rodzice dzieci mogli być nadmiernie kontrolujący, natrętni lub surowi w stosunku do dzieci, hamując ich możliwości rozwoju autonomii i promowania ich kompetencji jako niezależnych jednostek. Tak więc, dzieci te mogły nie rozwinąć poczucia siebie jako kompetentnych i autonomicznych, a także mogły nie postrzegać dorosłych opiekunów jako partnerów do współpracy w odkrywaniu i rozwiązywaniu problemów i trudności (Schofield & Beek, 2014).

Rodzice zastępczy muszą więc nauczyć dziecko, że bycie aktywnym w wykonywaniu zadań, samodzielnym rozwiązywaniu problemów i dokonywaniu wyborów jest satysfakcjonujące i ważne, organizując otoczenie w taki sposób, aby promować kompetencje i oferować dzieciom możliwości wyboru oraz poczucie skuteczności i niezależności. Ważne jest jednak również zachowanie równowagi między zapewnieniem odpowiedniej niezależności przy jednoczesnym utrzymaniu odpowiedniej zależności dziecka, dlatego należy negocjować, w ramach zdecydowanych granic, aby umożliwić autonomię w rozsądnych granicach i kompromisach. Należy również promować pozytywną współpracę z dorosłymi w sposób, który jest przyjemny dla dziecka. Jeśli ci się to uda, twoje dziecko nauczy się, że dzielenie się i wspólna praca mogą być satysfakcjonujące i zabawne (Beek & Schofield, 2014; Schofield & Beek, 2014).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

"Jak mogę pomóc dziecku poczuć się bardziej autonomicznym i skutecznym? Jak mogę pomóc mu stać się bardziej niezależnym i współpracować z innymi? Co powinienem lub mogę robić na co dzień?". Aby na nie odpowiedzieć, istnieje kilka konkretnych strategii, które można włączyć do codziennej rutyny opieki, aby pomóc w promowaniu autonomii dziecka i współpracy z innymi:

- Zminimalizuj liczbę niebezpiecznych przedmiotów i rzeczy, których dziecko nie może dotykać, tak aby mogło eksplorować otoczenie bez Twojej ingerencji, kiedy tylko chce i jest na to gotowe.
- Daj dziecku możliwość dokonywania wyborów w ramach rozsądnych negocjacji, takich jak płatki śniadaniowe, które chce zjeść, jaki film obejrzeć lub jakie ubranie założyć do szkoły.
- Upewnij się, że w twojej codziennej rutynie jest ustalony czas na dzielenie się przyjemnymi i opartymi na współpracy czynnościami z dzieckiem, takimi jak układanie puzzli lub granie w grę, którą dziecko lubi.
- Używaj języka współpracy, kiedy tylko możesz. Na przykład: "Chcesz obejrzeć film po odrobieniu pracy domowej?" zamiast "Musisz skończyć pracę domową, zanim obejrzymy film".
- Wprowadź zabawki, które, gdy dziecko na nie zareaguje, przyniosą mu nagrodę (dotyczy to głównie młodszych dzieci). Na przykład, jeśli dziecko naciśnie przycisk, zabawka zaświeci się lub odtworzy muzykę.
- Zaczynaj wprowadzać małe zadania i obowiązki, które dziecko może wykonać w ramach swoich kompetencji i możliwości. Gdy wykona je pomyślnie, chwal je i nagradzaj. Na przykład, możesz ustalić, że dziecko musi posprzątać swój pokój lub pościelić łóżko, a za każdym razem, gdy mu się to uda, zdobędzie punkt na wykresie, który następnie prowadzi do nagród, takich jak jedzenie lodów lub wyjście do kina. W przypadku starszych dzieci i nastolatków można dostosować tę strategię do większych zadań, takich jak nauka do testów, uzyskiwanie dobrych ocen lub szukanie pracy. Kiedy to zrobią, możesz nagrodzić ich większą autonomią, pozwalając im na przykład pójść do centrum handlowego, na plażę.
- Interweniuj, jeśli niektóre z zadań stają się problemem, pomagając dziecku i współpracując z nim przy ich wykonywaniu. Może to być również okazja do pokazania dziecku, że w razie potrzeby możesz mu pomóc.
- Wprowadzaj wspólne działania z dzieckiem, które prowadzą do wyraźnych i przyjemnych rezultatów, takich jak pieczenie ciast lub przygotowywanie posiłków. Jest to również okazja do rozpoczęcia nabywania umiejętności życiowych potrzebnych do samodzielności, takich jak gotowanie.
- Zidentyfikuj pragnienie, cel lub zadanie, które dziecko chciałoby osiągnąć. Przedyskutuj z nim, co może zrobić i ustal odpowiednie i osiągalne kroki, które może podjąć, aby to osiągnąć. Można to przedstawić, rysując schody i zapisując każde zadanie na stopniach schodów. Następnie ustal czas na przegląd postępów i zastanów się nad dalszymi potrzebnymi krokami. (AAP, Dave Thomas Foundation for Adoption, 2019; Beek & Schofield (2014); Schofield & Beek (2014).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę pomóc dziecku poczuć, że należy do rodziny zastępczej?

Aby pomóc dziecku poczuć, że należy do rodziny zastępczej, należy zapewnić mu relację i środowisko rodzinne, które będzie ciepłe emocjonalnie, wygodne fizycznie, akceptujące i wspierające w stosunku do dziecka, przy jednoczesnym ustaleniu jasnych i rozsądnych oczekiwań dotyczących wspólnego życia jako członek rodziny. Należy również wziąć pod uwagę, że większość z tych dzieci została oddzielona od swojej biologicznej rodziny i że przeszły one przez kilka doświadczeń, które wpływają na to, czego oczekują od nowego środowiska rodzinnego. Należy więc promować w dziecku poczucie stabilności i rodziny, aby zapewnić mu zakotwiczenie i wsparcie fizyczne, psychologiczne i emocjonalne przez całe życie, aby promować jego tożsamość i rozwój osobisty (Schofield & Beek, 2014).

Ponadto należy włączyć dziecko społecznie i osobiście, jako członka rodziny, w sposób adekwatny do planu życiowego dziecka. Jeśli dziecko znajduje się pod opieką długoterminową lub w placówce stacjonarnej, musisz być głównym źródłem poczucia przynależności do rodziny zastępczej, jednocześnie, jeśli to możliwe, utrzymując poczucie więzi z rodziną biologiczną, jeśli pozwala na to jakość relacji i kontaktu (Schofield & Beek, 2014). Jeśli jednak dziecko znajduje się pod opieką krótkoterminową i oczekuje się, że wróci do rodziny biologicznej, dominującą potrzebą jest promowanie odpowiedniego poczucia więzi z rodziną biologiczną.

Należy również wziąć pod uwagę, że dzieci te przeszły separację, co oznacza więcej wyzwań związanych z przystosowaniem się do rodziny. Straciły one członków rodziny, zwierzęta domowe lub przyjaciół, co może skutkować większą niepewnością i lękiem związanym z rodziną zastępczą (Kelly, 2017; Mitchell, 2016; Schofield & Beek, 2014). Dziecko może zadawać sobie pytania o to, jak długo pozostanie w rodzinie zastępczej i czy rodzina naprawdę je chce, a także o jego bezpieczeństwo i poczucie przynależności. Włączenie dziecka w codzienne czynności i plany rodziny, niezależnie od tego, czy jego planem życiowym jest powrót do rodziny biologicznej, czy nie, ma ogromne znaczenie dla utrwalenia komunikatów o akceptacji i przynależności oraz zmniejszenia niepokoju dziecka i promowania jego poczucia własnej wartości (Schofield & Beek, 2014).

Jak mogę pomóc w promowaniu poczucia integracji w mojej rodzinie?

Jak mogę pomóc im w budowaniu uczuciowych relacji z moimi biologicznymi dziećmi?

I jak mogę pomóc dziecku poczuć, że nadal należy do rodziny biologicznej (w takich przypadkach)?

Co powinienem lub mogę robić na co dzień?

Istnieją pewne pytania, które opiekunowie zastępczy mają w związku z tym tematem. Aby na nie odpowiedzieć, istnieją pewne konkretne strategie, które można włączyć do codziennej rutyny opiekuńczej, aby pomóc w promowaniu poczucia przynależności dziecka do rodziny, jednocześnie promując poczucie więzi z rodziną biologiczną.

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Możesz sprawić, że poczują się częścią rodziny zastępczej:

- Poświęć czas na wyjaśnienie dziecku, jak funkcjonuje rodzina, w odniesieniu do rutynowych czynności i oczekiwań.
- Opowiedz mu o konkretnych rzeczach związanych z rodziną, takich jak ulubione potrawy, programy telewizyjne i zajęcia rodzinne, które zwykle wykonujecie jako rodzina, aby dziecko mogło zobaczyć, jak może się do nich dopasować.
- Rozważ dostosowanie tych rutynowych czynności, kiedy i gdzie jest to możliwe i rozsądne, do nawyków dziecka, aby pomóc mu poczuć się bardziej jak w domu. Można na przykład dostosować pory posiłków lub pory snu do wcześniejszych nawyków dziecka.
- Zintegruj specjalne miejsca i przedmioty dla dziecka. Na przykład, wywieś jego/jej zdjęcia, wyznacz miejsce przy stole lub udekoruj jego/jej sypialnię (plakaty, przedmioty...) zgodnie z jego/jej zainteresowaniami i wiekiem.
- Organizuj czas i zajęcia rodzinne, takie jak posiłki i zabawy (np. chodzenie na basen, do kina, na kręgle...), podczas których dziecko może poczuć się członkiem rodziny.
- Upewnij się, że inni członkowie rodziny (np. dalsza rodzina) i przyjaciele witają, akceptują i traktują dziecko jak członka rodziny.
- Umieść zdjęcia dziecka na wystawie w domu, obok zdjęć innych dzieci, które wyprowadziły się lub dorastały w twojej rodzinie.
- Stwórz album z doświadczeniami rodzinnymi, które obejmują dziecko, aby pomóc mu zastanowić się nad życiem rodzinnym, a jeśli wróci do swojej biologicznej rodziny, może zabrać je do domu lub nawet do nowego miejsca.
- Upewnij się, że szkoła wie, że jesteś za nie odpowiedzialny i że musisz być informowany o wszelkich obawach lub osiągnięciach.
- Promuj działania między dzieckiem zastępczym a innymi dziećmi biologicznymi, które mogą być przyjemne, takie jak granie w gry planszowe lub wieczór filmowy z popcornem.
- Pozwól swoim biologicznym dzieciom nauczyć dziecko zastępcze pewnych rzeczy na temat rutynowych czynności rodzinnych lub innych umiejętności, aby wzmocnić więź między nimi i włączyć swoje biologiczne dzieci w proces opieki zastępczej.

(Schofield & Beek (2014); Targowska, Cavazzi, & Lund (2015)).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Można sprawić, by poczuły się częścią biologicznej rodziny i były z nią związane:

- Zapewnij dziecku możliwość posiadania zdjęć rodziny biologicznej i zapytaj, gdzie chciałoby je umieścić.
- Zawsze zachowuj szczególną ostrożność w rozmowach na temat rodziny biologicznej, aby dziecko nie musiało mieć do czynienia z negatywnymi, sprzecznymi lub wyidealizowanymi wyobrażeniami na temat członków rodziny biologicznej.
- Aktywnie angażuj się w kontakty dziecka zastępczego z jego rodziną biologiczną. Upewnij się, że pomagasz w planowaniu i ułatwiasz bezpieczny kontakt, który zapewnia dziecku dobre samopoczucie i bezpieczeństwo oraz promuje jego związek z własnymi korzeniami i tożsamością.
- Porozmawiaj z innymi specjalistami, takimi jak nauczyciele, na temat możliwych kwestii rodzinnych, które mogą pojawić się podczas zajęć.
- Należy również pamiętać o możliwych datach, które mogą wywoływać mieszane uczucia (np. dni matki/ojca) i porozmawiać z dzieckiem o tych uczuciach i o tym, jak można je wyrazić.
- Porozmawiaj z dzieckiem o dobrych stronach i wyzwaniach związanych z posiadaniem dwóch rodzin, aby dziecko wiedziało, czego się spodziewać i jak radzić sobie z uczuciami z tym związanymi.

(Schofield & Beek (2014).)

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę wspierać tożsamość kulturową dziecka?

Aby pomóc w promowaniu tożsamości kulturowej dziecka, należy przede wszystkim wziąć pod uwagę, że dzieci w pieczy zastępczej mogą pochodzić z innych środowisk kulturowych i etnicznych niż Twoje. Jeśli dziecko zostanie umieszczone w rodzinie o innej tożsamości kulturowej lub etnicznej, może czuć się zupełnie inne, samotne i jakby nie pasowało, dlatego tak ważne jest promowanie odpowiedniej więzi z kulturowym i etnicznym pochodzeniem dziecka (American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Beek & Schofield, 2014; Schofield & Beek, 2014).

Jak mogę pomóc w promowaniu, zachęcaniu i wspieraniu tożsamości kulturowej dziecka? Co powinienem lub mogę robić na co dzień?

Oto niektóre z pytań, jakie opiekunowie zastępczy mają w związku z tym tematem. Aby na nie odpowiedzieć, istnieją pewne konkretne strategie, które można włączyć do codziennej rutyny opieki, aby pomóc w uwzględnieniu tożsamości kulturowej i różnic kulturowych dziecka w gospodarstwie domowym. Możesz więc:

- Zachęcać dziecko do mówienia o swoich uczuciach dotyczących różnic w gospodarstwie domowym, pod względem kultury, rasy lub pochodzenia etnicznego,
- Być bardziej fizycznie i emocjonalnie dostępnym, aby radzić sobie z różnymi rodzajami uprzedzeń, takimi jak rasizm, i pomagać dziecku radzić sobie z nimi,
- Być wrażliwym na fakt, że dziecko może czuć się kulturowo wykorzenione lub może nie mieć informacji o swoim pochodzeniu kulturowym i dziedzictwie,
- Zapewnienie lalek, zabawek, gier i książek, które promują pozytywne poczucie pochodzenia etnicznego, religijnego i kulturowego dziecka.
- Upewnij się, że pochodzenie etniczne, religijne i kulturowe dziecka jest szanowane, akceptowane, cenione i celebrowane w domu. Na przykład, możesz obchodzić specjalne święta/dni kulturowe i integrować przedmioty kulturowe w domu lub gotować określone potrawy kulturowe, aby zapewnić dziecku większe poczucie tożsamości kulturowej.

(American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019); Beek & Schofield (2014); Schofield & Beek (2014)).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę poradzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka?

Aby zarządzać i przyczyniać się do zmiany trudnych zachowań dziecka, należy przede wszystkim wziąć pod uwagę, że dzieci narażone na niekorzystne doświadczenia mają tendencję do reagowania na wydarzenia i codzienne niedogodności bardziej intensywnie lub przesadnie, ze względu na wcześniejszą traumę. Mogą mieć większe trudności z radzeniem sobie ze swoimi uczuciami, zwłaszcza negatywnymi, takimi jak złość i frustracja, w porównaniu z innymi dziećmi (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family, 2019; Schofield & Beek, 2014).

Po tym, jak dzieci poczują się bezpiecznie i dostosują się do nowej rodziny i gospodarstwa domowego, mogą zacząć przejawiać pewne zachowania, tak jakby "zachowywały się". Może to być trudny okres dla rodzin zastępczych, ponieważ dziecko wyraża teraz swoje uczucia i leczy się z wcześniejszej traumy. Dziecko może próbować przekraczać granice i testować swoje ograniczenia (AAP & Dave Thomas Foundation, 2019). Jako opiekun zastępczy powinieneś wziąć pod uwagę, że twój wychowanek może potrzebować więcej wsparcia od ciebie w porównaniu z innymi dziećmi (Schofield & Beek, 2014). Ponadto może ono potrzebować większej pomocy w radzeniu sobie z uczuciami, a ty możesz potrzebować pomocy w regulowaniu jego emocji, zachowując spokój i nie biorąc tych zachowań osobiście. Możesz również pomóc, rozmawiając o uczuciach, których doświadcza dziecko i o tym, jak odpowiednio sobie z nimi radzić. Powinieneś zapewnić je, że te uczucia nie zmieniają twojej miłości i troski ani jego miejsca w rodzinie, chociaż niektóre zachowania są niedozwolone (AAP & Dave Thomas Foundation, 2019; Schofield & Beek, 2014).

Niemowlęta – trudne zachowania

Co opiekunowie powinni lub mogą robić na co dzień w odniesieniu do płaczu oraz trudności ze snem i jedzeniem:

Niemowlęta umieszczone w rodzinie zastępczej mogą płakać więcej niż dzieci, które wcześniej były pod stałą opieką. Dzieci te mogą potrzebować większej pomocy ze strony opiekuna zastępczego, aby nauczyć się, jak się uspokoić. Jako opiekun zastępczy będziesz musiał pomóc im się uspokoić, co może być trudnym zadaniem. Być może trzeba będzie owinąć je miękkim kocem, kołysać i ograniczyć bodźce zewnętrzne, takie jak światło i dźwięki, aby je uspokoić.

Niemowlęta te mogą mieć również trudności z uspokojeniem się przed jedzeniem i snem, dlatego należy pomóc im się uspokoić, otulając je, wyłączając światło i głośne dźwięki lub pocieszając je przed próbą karmienia lub zasypiania. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019))

2.

Najczęstsze pytania

zadawane przez rodziny zastępcze

Małe dzieci i przedszkolaki – trudne zachowania

Małe dzieci i przedszkolaki mogą wykazywać te same trudne zachowania, co niemowlęta, w tym intensywny płacz, i można dostosować niektóre strategie do tych starszych dzieci. Istnieją jednak inne wyzwania związane z opieką nad maluchem lub przedszkolakiem umieszczonym w pieczy zastępczej, które omówimy poniżej.

Intensywne napady złości

Dzieci te mogą nie być w stanie samodzielnie uspokoić się podczas napadu złości. Ty, jako opiekun zastępczy, możesz potrzebować fizycznego uspokojenia dziecka, na przykład poprzez trzymanie go za rękę, pocieszanie, jeśli dziecko czuje się komfortowo z twoją bliskością i dotykiem. Możesz także kołysać dziecko i uspokajać je, udzielając wskazówek unikając podnoszenia głosu lub krzyczenia. Powinieneś także werbalizować to, co myślisz, że dziecko czuje, na przykład mówiąc "jesteś zły, ponieważ... lub jesteś smutny, ponieważ...". (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019).

Zachowania samouspokajające

Dziecko może przejawiać zachowania samouspokajające, takie jak kołysanie się lub uderzanie głową w przedmioty. Oznacza to, że dziecko będzie potrzebować Twojej pomocy, aby nauczyć się odpowiednich sposobów uspokajania się.

Ty, jako opiekun zastępczy, w takich sytuacjach musisz przede wszystkim fizycznie powstrzymać dziecko, przytulając je i uniemożliwiając mu zrobienie sobie krzywdy. Następnie możesz fizycznie i werbalnie pocieszyć dziecko, przytulając je i zapewniając, że wszystko jest/będzie w porządku i że jesteś z nim przez cały czas.

Powinieneś także zapewnić i pokazać dziecku inne sposoby pocieszania się, takie jak trzymanie zabawki / pluszowego zwierzęcia lub koca, który uważa za pocieszający. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019).

Przejadanie się i ukrywanie jedzenia

Dzieci te mogą również wykazywać trudne zachowania związane z jedzeniem, ponieważ mogą martwić się, że nie dostaną jedzenia, gdy tego potrzebują lub chcą. Mogą więc ukrywać jedzenie, przejadać się lub mówić, że nie czują się najedzone po posiłku. Ty, jako opiekun zastępczy, możesz pomóc złagodzić te zachowania, na przykład zawsze mając dostępne pudełko ze zdrową żywnością i przekąskami oraz odwracając uwagę dziecka po zakończeniu posiłków, bawiąc się z nim lub odwracając jego uwagę od innych zadań. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Trudności w zasypianiu

Mogą przejawiać trudności ze snem, ponieważ ich mózgi są utrzymywane w stanie ciągłej gotowości. Ty, jako opiekun zastępczy, być może będziesz musiał ustalić rutynę przed snem, która uspokoi dziecko i do której się przyzwyczai i stanie się oczekiwanym rytuałem przed snem. Możesz także upewnić się, że pokój, w którym dziecko śpi, jest postrzegany przez dziecko jako przeznaczony wyłącznie do spania o tej porze dnia (np. zabawki powinny znajdować się w innym pokoju lub być przechowywane w pudełku) i ograniczyć jego dostęp do telewizji i urządzeń elektronicznych przed snem. Dziecko może mieć trudności z samodzielnym zasypianiem z powodu strachu przed ciemnością lub nowym miejscem, a nawet obawy, że zostanie porzucone.

Ty, jako opiekun zastępczy, możesz zacząć od położenia lub siedzenia obok dziecka w łóżku, jeśli czuje się z tym komfortowo, i trzymania go za rękę, jeśli tego potrzebuje. Następnie stopniowo zwiększaj dystans, siadając na krześle obok niego, potem po drugiej stronie pokoju, a następnie na zewnątrz. Aby pomóc w tym procesie, możesz dać dziecku miękki koc lub pluszowe zwierzę/zabawkę dla wygody. Powinieneś także rozważyć uczynienie pory snu pocieszającym i uspokajającym czasem dla dziecka, a możesz to zrobić, wprowadzając aktywność, taką jak na przykład czytanie historii lub odkrywanie książki z dzieckiem. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019).

Odreagowanie

Innym trudnym zachowaniem, które mogą wykazywać te dzieci, jest odreagowywanie. W przypadku wystąpienia takich zachowań należy wziąć pod uwagę, że użycie głośnego lub surowego głosu może sprawić, że dziecko poczuje się przestraszone lub może mieć odwrotny skutek i prowadzić do dalszych negatywnych zachowań. Dlatego jako opiekun zastępczy powinieneś używać spokojnego głosu i powiedzieć mu, że musi przestać i wyjaśnić, dlaczego zachowanie jest niedopuszczalne i co należy zrobić, jednocześnie zapewniając je, że je kochasz, ale nie będziesz tolerować tego zachowania i że pomożesz je zmienić, ustanawiając jasne i stanowcze granice.

Ponadto dziecko może przez pewien czas zachowywać się jak „młodsze dziecko” i w związku z tym opiekun zastępczy powinien na to pozwolić, a gdy dziecko lepiej przystosuje się do rodziny, spróbować zmienić ten wzorzec zachowania. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Dzieci w wieku szkolnym – trudne zachowania

Starsze dzieci przejawiają trudne zachowania, podobnie jak młodsze dzieci, jeśli chodzi o jedzenie, spanie i zachowanie, i w tym kontekście można dostosować strategie z poprzedniego tematu do swojego dziecka, ponieważ dotyczy to kilku grup wiekowych dzieci.

Inne sytuacje mogą być następujące:

Trudne emocje, takie jak złość i frustracja

Istnieją pewne specyficzne zachowania związane z dziećmi w wieku szkolnym, a mianowicie radzenie sobie z trudniejszymi emocjami, takimi jak złość i frustracja.

Dziecko umieszczone w Twojej rodzinie zastępczej może nie być w stanie regulować własnych emocji i być może będziesz musiał nauczyć je, jak używać słów, aby wyrazić, jak się czuje i nauczyć się, co czuje i jak powiedzieć innym o uczuciach, których doświadcza. Jeśli dziecko nie jest w stanie tego zrobić, może czuć się sfrustrowane.

Jako opiekun zastępczy powinieneś zwracać szczególną uwagę na to, kiedy pojawiają się oznaki frustracji. Następnie można pokazać dziecku odpowiednie sposoby wykorzystania ciała do uspokojenia się, takie jak wykonywanie ćwiczeń oddechowych. Naucz je również innych sposobów demonstrowania i wyrażania złości, na przykład rysowania obrazków, aby pokazać, jak się czuje. (Amerykańska Akademia Pediatrii, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019)).

Poczucie zagubienia i dezorganizacji

Aby pomóc dzieciom czuć się bezpiecznie, zorganizowanie i wiedzieć, czego się spodziewać na co dzień w odniesieniu do ludzi i rutynowych czynności, Ty, jako opiekun zastępczy, powinieneś poinformować je, czego mogą od Ciebie oczekiwać.

Możesz to zrobić, ustalając sposoby organizowania rzeczy, wydarzeń i spotkań, takie jak wykresy, przypomnienia i ustalanie przewidywalnych procedur.

Dzieci te mogą również potrzebować dodatkowych przypomnień oraz bardziej szczegółowych i bezpośrednich instrukcji dotyczących wykonywania zadań, na przykład prosząc dziecko o uporządkowanie plecaka szkolnego, zapytaj je: "Czy możesz przygotować swój plecak do szkoły? Pamiętaj, aby włożyć piórnik, książki i zeszyty do przedmiotów, które będziesz mieć jutro" zamiast po prostu "Przygotuj plecak do szkoły". (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019)).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Depresja, niepokój i/lub wycofanie

W tym wieku dzieci mogą zacząć wykazywać wyraźne oznaki depresji, niepokoju i/lub wycofania z interakcji. Kiedy dzieci te czują się smutne, wyrażają frustrację lub wycofują się z interakcji z tobą, powinieneś pamiętać, że może się to dziać z powodu myśli lub wspomnień o przeszłych doświadczeniach. Ty, jako opiekun zastępczy, możesz pomóc, mówiąc dziecku, aby użyło swoich słów i spróbowało powiedzieć, jak i dlaczego tak się czuje.

Porozmawiaj z nim o rzeczach, które mogą sprawić, że poczuje się lepiej. Jeśli dziecko jest zdenerwowane lub niespokojne, najpierw spróbuj dowiedzieć się, dlaczego i porozmawiaj o tym, dlaczego dana sytuacja wywołuje u niego niepokój. Następnie porozmawiaj z nim o odpowiednich sposobach na poprawę samopoczucia, na przykład o ćwiczeniach polegających na głębokim oddychaniu, relaksowaniu się poprzez robienie czegoś, co lubi lub myśleniu o zabawnych rzeczach. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019)).

Skargi na bóle i dolegliwości fizyczne

Dzieci mogą również skarżyć się na bóle w ciele. Jeśli tak się dzieje, a dzieci były widziane przez lekarza, który zaświadczył, że wszystko jest w porządku z dzieckiem, należy wziąć pod uwagę, że może to być spowodowane przypomnieniem traumy, przez którą dziecko przeszło. Ty, jako opiekun zastępczy, możesz pomóc złagodzić te bóle, dając dziecku czułość i pomagając mu się uspokoić poprzez oddychanie, relaksację i masaże, rozmawiając o tych uczuciach lub przekierowując je na przyjemne i pocieszające zajęcia. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019)).

Trudne zachowania nastolatków i młodych dorosłych

W tej sekcji zajmiemy się tym, co opiekunowie powinni lub mogą robić na co dzień w odniesieniu do określonych zachowań nastolatków lub młodych dorosłych.

Bardziej intensywne emocje, które nie pasują do sytuacji

Nastolatki, które przeszły traumę, mogą wykazywać silniejsze emocje niż można by się spodziewać po sytuacji, której doświadczają, ze względu na przeszłe negatywne wydarzenia, które kojarzą z obecną sytuacją. Te nastolatki mogą potrzebować większej pomocy w uspokojeniu się i dostosowaniu swoich emocji do intensywności obecnego doświadczenia. Ty, jako opiekun zastępczy, możesz pomóc nastolatkowi uspokoić się, rozmawiając o sytuacji i wykazując zrozumienie dla frustracji nastolatka oraz przedstawiając nowe spojrzenie na sprawę. Innym sposobem pomocy nastolatkowi jest przekierowanie go na pięć zmysłów (wzrok, słuch, zapach, dotyk i smak), aby pomóc mu się zrelaksować. Możesz także zasugerować relaksujące i rozpraszające czynności, takie jak słuchanie muzyki, oglądanie filmu, granie w grę planszową, spacer lub wspólne przygotowywanie przekąsek.

Weź pod uwagę, że gdy nastolatek reaguje intensywnie, nie jest to skierowane przeciwko tobie, gniew lub frustracja są najprawdopodobniej związane z negatywnymi doświadczeniami z przeszłości. Postaraj się zachować spokój i nie bierz tego do siebie. Gdy nastolatek się uspokoi, porozmawiaj o tym, jak dostrzec wskazówki, że jego emocje wymykają się spod kontroli oraz jak zachować spokój i kontrolować swoje emocje. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019)).

Impulsywne reakcje i zachowania

Nastolatki umieszczone w rodzinie zastępczej mogą mieć bardziej impulsywne reakcje i zachowania niż inne nastolatki. Mogą nie być w stanie powiązać swojego zachowania z konsekwencjami.

Ty, jako opiekun zastępczy, możesz pomóc im zrozumieć, że każde zachowanie i decyzja, którą podejmują, ma konsekwencje dla nich samych, a w niektórych przypadkach także dla innych. W łagodnych przypadkach, na przykład, gdy dziecko niszczy ulubiony przedmiot, gdy jest wściekłe, możesz pozwolić mu żyć z konsekwencjami braku odzyskania tego przedmiotu. Może to być sposób na zrozumienie, że impulsywne działania i reakcje mają konsekwencje.

Możesz także użyć przykładów złych wyborów wokół ciebie, takich jak decyzje podejmowane przez ludzi w filmach i serialach, aby zilustrować, dlaczego ważne jest, aby pomyśleć przed działaniem i zapewnić inne opcje, w jaki sposób mógł zareagować. (American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019)).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Postawa i zachowania charakteryzujące się samodzielnością

Niektórzy nastolatkwie przebywający w pieczy zastępczej mogą przejawiać zachowania charakteryzujące się samodzielnością, które mogą prowadzić do oporu wobec nowych opiekunów i opiekunów zastępczych. Przekonanie, że mogą i powinni zadbać o siebie, że nie potrzebują nikogo innego i że inni mogą ich skrzywdzić, może przyczynić się do bardziej wymagających i opornych zachowań wobec ciebie, które mają również na celu sprawdzenie, czy nadal ich lubisz. Zachowania te często prowadzą do raniących interakcji z innymi, rozczarowujących relacji dla nastolatków i mogą sprawić, że poczują się odizolowani i odłączeni od innych.

Ty, jako opiekun zastępczy, możesz aktywnie pomagać nastolatkom w budowaniu pozytywnego obrazu siebie i podnosić ich samoocenę poprzez promowanie idei, że nastolatek ma od ciebie wsparcie i jest wart opieki oraz nawiązania znaczącej relacji (więcej strategii można znaleźć w sekcji "Wrażliwa opieka w pomaganiu dzieciom i opiekunom w przystosowaniu się do pieczy zastępczej"). Powinieneś jednak również promować ich samodzielność i wysiłki, aby stawać się coraz bardziej niezależnym, ucząc konkretnych umiejętności i zapewniając nastolatkowi możliwości uczenia się, jak samodzielnie wykonywać określone zadania.

(American Academy of Paediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family (2019)).

Konsumpcja narkotyków i środków odurzających

Kolejne trudne zachowanie związane jest z faktem, że młodzież przebywająca w pieczy zastępczej może spożywać alkohol i marihuanę częściej niż nastolatki spoza pieczy zastępczej. Nastolatki przebywające w pieczy zastępczej, które opuszczają zajęcia szkolne i mają przyjaciół używających tych i innych substancji, są bardziej narażone na spożywanie substancji uzależniających. Może to wynikać z faktu, że nastolatki pozostają bez nadzoru, gdy opuszczają szkołę i są bardziej podatne na wpływ znajomych, którzy używają tych substancji. Opuszczając szkołę, mają również mniejsze szanse na edukację w zakresie nadużywania substancji. W związku z tym, jako opiekun zastępczy, możesz pomóc w zapobieganiu takim zachowaniom, angażując nastolatka w szkołę. Wysiłki mające na celu większe zaangażowanie w szkołę mogą oddalić nastolatka od jego negatywnych lub ryzykownych relacji społecznych i mogą zbliżyć go do nowych relacji społecznych z rówieśnikami. Rozważ przyjęcie systemu nagród, gdy dziecko uczęszcza do szkoły. Dając im nagrody, które są dla nich znaczące, możesz wzmocnić zaangażowanie i pozytywne nastawienie do szkoły, jednocześnie okazując uznanie dla odpowiednich zachowań i postaw.

Można również rozważyć zapisanie nastolatka na korepetycje lub skontaktowanie go ze wspierającą osobą w szkole, taką jak trener sportowy. Możesz współpracować z nauczycielami nastolatka, informując o takich sytuacjach w celu rozszerzenia nadzoru nad nastolatkiem poza domem. (Thompson & Auslander, 2007).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Tendencje do ucieczek

Niektórzy wychowankowie pieczy zastępczej mają tendencję do częstych ucieczek z rodzin zastępczych, co może mieć poważne konsekwencje zarówno dla ich bezpieczeństwa, jak i stabilności pobytu w pieczy zastępczej, co może prowadzić do bardziej restrykcyjnych warunków pobytu i przerwania możliwości nauki w szkole. Niektóre z powodów takich zachowań to chęć pozostania w kontakcie z rodziną biologiczną i znalezienia poczucia bezpieczeństwa, komfortu, więzi i normalności, a nawet pomocy rodzicom i rodzeństwu.

Jako opiekun zastępczy możesz zapobiegać takim zachowaniom lub próbować je kontrolować, udostępniając nastolatkowi zajęcia, które lubi, takie jak gry wideo, sport lub muzyka, aby bardziej zaangażować go w środowisko rodzinne.

Możesz także pozwolić im na inne zajęcia, takie jak udział w wydarzeniach sportowych lub koncertach, aby ich zmotywować. Inną strategią, którą można wdrożyć, jest stworzenie i ustanowienie "umowy behawioralnej", aby nastolatek był nagradzany za odpowiednie zachowania, takie jak prośenie o pozwolenie na wyjście, zgłaszanie miejsca pobytu, konsekwentne chodzenie do szkoły bez opuszczania lekcji, odrabianie prac domowych i nie uciekanie.

Ponadto, biorąc pod uwagę, że niektóre nastolatki uciekają, aby spotkać się ze swoją biologiczną rodziną, można ustalić bezpieczne wizyty z preferowanymi osobami (np. biologicznymi rodzicami, rodzeństwem lub innymi członkami rodziny), aby zapewnić nastolatkowi kontakt z tymi osobami, bez konieczności ucieczki, aby się z nimi zobaczyć (jeśli jest to bezpieczne i zespół wyrazi na to zgodę). Co więcej, można ustanowić nagrody, gdy nastolatek przejmuje obowiązki w domu. (Clark et al. (2008); Courtney et al. (2005)).

Dzieci wykorzystywane seksualnie – trudne zachowania.

Dzieci, które były wykorzystywane seksualnie, mają bardziej złożone zachowania, potrzeby i cechy. Nie tylko były wykorzystywane fizycznie i seksualnie, ale także emocjonalnie, ponieważ pozostawały dostępne i bezbronne wobec sprawcy. Ważne jest, aby zrozumieć okoliczności, w których doszło do nadużycia i czy sprawca mógł użyć gróźb lub łapówek, aby zapewnić milczenie dziecka, co spowodowało, że dziecko doświadczyło strachu, braku zaufania i zniekształcenia tego, co jest normalne i czego oczekuje się od nich w relacjach z dorosłymi (Hardwick, 2005).

Dzieci te przejawiają również bardziej wymagające zachowania w stosunku do opiekuna zastępczego i rodziny:

- zachowania związane ze złością (np. agresywny język lub agresja fizyczna, taka jak bicie, kopanie, plucie, tupanie, chwytanie lub rzucanie przedmiotami w inne osoby),
- zachowania związane z traumą (np. cięcie przedmiotów, niszczenie mienia, kłamanie, moczenie się, brudzenie i chęć ucieczki z rodziny zastępczej),
- nieodpowiednie zachowania seksualne i potencjalne zachowania seksualne (np. masturbacja w miejscu publicznym, spowodowanie obrażeń fizycznych w wyniku kompulsywnej masturbacji, obnażanie się, niewłaściwe dotykanie lub zabawa z innymi dziećmi, zaloty seksualne wobec dorosłych lub język o zabarwieniu seksualnym).

Zachowania te muszą być kontrolowane i modyfikowane, aby pomóc dziecku osiągnąć poczucie tego, co jest normalne, oczekiwane i zdrowe dla jego dalszego rozwoju (Hardwick, 2005).

Jako opiekun zastępczy powinieneś przede wszystkim wziąć pod uwagę, że trauma, na którą narażone były te dzieci, wymaga dobrze poinformowanych i wrażliwych reakcji zarówno ze strony opiekunów, jak i specjalistów, którzy z nimi pracują lub mają z nimi kontakt.

Następnie powinieneś poszukać i rozwinąć swoją wiedzę na temat wykorzystywania seksualnego i tego, jak może ono wpływać na samoocenę dziecka i jego ogólne funkcjonowanie.

Postaraj się zebrać jak najwięcej informacji na temat każdego incydentu wykorzystywania, udowodnionego lub nie, ze szczegółami na temat tego, kto go popełnił, gdzie, kiedy i jak, oraz jakie miało to konsekwencje dla normalnego funkcjonowania rodziny, takie jak wpływ na czas kąpieli, czas snu, dawanie dziecku prezentów i inne wspólne wydarzenia.

Zbadaj i odpowiednio radź sobie ze swoimi uczuciami i potencjalnymi błędnymi przekonaniem na temat wykorzystywania seksualnego, abyś mógł przejawiać i modelować zachowania, które są odpowiednie i właściwe dla dziecka.

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Poza tym można stworzyć środowisko odpowiednie do potrzeb dziecka i opracować strategie radzenia sobie z zachowaniami wynikającymi z wykorzystywania seksualnego poprzez:

- ustanowienie tak zwanych "granic miłości". Obejmują one ustanowienie jasnych granic dotyczących przestrzeni osobistej dziecka lub innych członków rodziny zastępczej, które można zastosować, sporządzając listę sytuacji, w których ich przestrzeń osobista powinna zostać przyznana.
- ustanowienie ścisłych zasad dotyczących tego, jakie zachowania są dopuszczalne, a jakie nie. Można to zrobić na przykład sporządzając tabelę określającą, które części ciała mogą być dotykane publicznie, a które tylko prywatnie i tylko przez dziecko.
- poszukiwanie profesjonalnego doradztwa terapeutycznego w celu zmiany zachowań, które utrudniają normalne funkcjonowanie dziecka i rodziny. (Hardwick; 2005).

2. Najczęstsze pytania zadawane przez rodziny zastępcze

Jak mogę opiekować się dzieckiem umieszczonym w mojej rodzinie zastępczej i pomagać mu, jeśli jest niepełnosprawne?

3. Jak mogę opiekować się dzieckiem umieszczonym w mojej rodzinie zastępczej i pomagać mu, jeśli jest niepełnosprawne ?

Niepełnosprawne dzieci przebywające w pieczy zastępczej są szczególnie narażone na niekorzystne sytuacje w porównaniu z innymi dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, takie jak mniejsze prawdopodobieństwo osiągnięcia trwałości rodziny, adopcji lub większej trudności w znalezieniu rodziny zastępczej gotowej przejąć opiekę nad dzieckiem niepełnosprawnym (United Cerebral Palsy [UCP] & Child Rights [CR], 2006; Lightfoot, 2014). Ponadto większość z tych dzieci była maltretowana i wykorzystywana ze względu na swoją niepełnosprawność lub ich niepełnosprawność wynika z maltretowania i wykorzystywania, co czyni je jeszcze bardziej wrażliwą grupą w opiece zastępczej. Większość z tych dzieci ma nie tylko niepełnosprawność, ale także problemy emocjonalne i behawioralne, co sprawia, że ich sytuacja w pieczy zastępczej jest o wiele trudniejsza (UCP & CR, 2006; Lightfoot, 2014).

W przypadku dzieci, u których niepełnosprawność wiąże się z problemami emocjonalnymi i behawioralnymi, niektóre z omówionych wcześniej strategii mogą być pomocne we wdrożeniu i ułatwieniu pracy opiekuna zastępczego. Niemniej jednak, inne dzieci z poważnymi niepełnosprawnościami mogą potrzebować więcej uwagi, czasu i dyspozycyjności. Dlatego przed przyjęciem dziecka z niepełnosprawnością lub specjalnymi potrzebami należy rozważyć i przedyskutować ze swoim partnerem i rodziną, czy posiadasz fizyczną, emocjonalną, psychologiczną i czasową dyspozycyjność, aby się nim zająć. Przedyskutuj również ze swoim opiekunem szczegóły dotyczące tego dziecka, jego historii i niepełnosprawności, abyś mógł podjąć świadomą decyzję, czy jesteś odpowiednim opiekunem dla tego dziecka (Lightfoot, 2014; McAuliffe, 2020).

Jeśli rzeczywiście zdecydujesz się przyjąć dziecko do swojej rodziny zastępczej, rozważ zapisanie się na programy szkoleniowe związane z niepełnosprawnością dziecka (UCP & CR, 2006). A co najważniejsze, będziesz musiał być rzecznikiem swojego dziecka. Oznacza to, że będziesz mieć dodatkową odpowiedzialność za poznanie jego stanu zdrowia i specjalnych potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej poprzez wyszukiwanie dodatkowych informacji na temat stanu dziecka oraz chodzenie na spotkania i rozmowy z lekarzami i terapeutami (McAuliffe, 2020).

Jeśli chodzi o praktyczne strategie opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, należy omówić je z zespołem odpowiedzialnym za proces opieki zastępczej nad dzieckiem. Biorąc pod uwagę, że każde dziecko jest inne, strategie powinny być dostosowane do jego potrzeb i specyficznych cech, a nie zgodne z ogólnymi wytycznymi.

BIBLOGRAFIA

1. American Academy of Pediatrics, Dave Thomas Foundation for Adoption & Jockey Being Family. (2019). Safe and Sound: Responding to the Experiences of Children Adopted or in Foster Care. A Guide for Parents. <https://www.aap.org/en-us/advocacy-and-policy/aap-health-initiatives/healthy-foster-care-america/Pages/Safe-and-Sound.aspx>
2. Beek, M., & Schofield, G. (2014). *Attachment for Foster Care And Adoption: A training programme*. London: British Association for Adoption and Fostering (BAAF).
3. Clark, H. B., Crosland, K. A., Geller, D., Cripe, M., Kenney, T., Neff, B., & Dunlap, G. (2008). A Functional Approach to Reducing Runaway Behavior and Stabilizing Placements for Adolescents in Foster Care. *Research on Social Work Practice, 18*(5), 429–441. <https://doi.org/10.1177/1049731508314265>
4. Comissão Nacional de Promoção dos Direitos e Proteção das Crianças e Jovens. (2020). Relatório Anual de Avaliação da Atividade das CPCJ 2019. <https://www.cnpdpcj.gov.pt/documents/10182/16406/Relat%C3%B3rio+Anual+de+avalia%C3%A7%C3%A3o+da+atividade+das+CPCJ+do+ano+de+2019/e168c7fb-ddc8-4524-ba20-9511d8a5ae27>
5. Courtney, M. E., Skyles, A., Miranda, G., Zinn, A., Howard, E., & Goerge, R. M. (2005). Youth who run away from substitute care. Chicago, IL: Chapin Hall Center for Children, University of Chicago.
6. Hardwick, L. (2005). Fostering Children with Sexualised behavior. *Adoption & Fostering, 29*(2), 33–43. <https://doi.org/10.1177/030857590502900205>
7. Instituto da Segurança Social I. P. (2019). *CASA 2019 - Relatório de Caracterização Anual da Situação de Acolhimento das Crianças e Jovens*. Lisboa: Instituto da Segurança Social, I.P. <https://www.seg-social.pt/documents/10152/17405298/Relat%C3%B3rio%20CASA%202019/0bf7ca2b-d8a9-44d2-bff7-df1f111dc7ee>
8. Kelly, W. (2017). *Context of Foster Care*. In W. Kelly (Ed.), *Understanding children in foster care: Identifying and addressing what children learn from maltreatment* (pp.3–24). Springer. Palgrave MacMillan.
9. Kools, S. (1999), Self-Protection in Adolescents in Foster Care. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing, 12*(1) 139–152. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6171.1999.tb00063.x>
10. Lightfoot, E. (2014). Children and Youth with Disabilities in the Child Welfare System: An Overview. *Child Welfare, 93*(2), 23–45.
11. McAuliffe, S. (2020). Foster Care of Children with Special Needs. Medical Home Portal. <https://www.medicalhomeportal.org/living-with-child/after-a-diagnosis-or-problem-is-identified/caring-for-children-with-special-health-care-needs/foster-care-of-children-with-special-needs#d96953e267>

BIBLOGRAFIA

12. Mitchell, M. B. (2016). *The neglected transition: Building a relational home for children entering foster care*. Oxford University Press.
13. Schofield, G., & Beek, M. (2014). *The Secure Base model: Promoting attachment and resilience in foster care and adoption*. London: British Association for Adoption and Fostering (BAAF). <https://ueaeprints.uea.ac.uk/id/eprint/43104>
14. State Office for the Protection of the Rights of the Child and Adoption – Ministry of Social Security and Labor. (2022). *Veiklos ataskaita – 2021*. https://vaikoteises.lrv.lt/uploads/vaikoteises/documents/files/Administracin%C4%97%20informacija/Ataskaitos/Metin%C4%97s%20veiklos%20ataskaitos/2021%20m_%20veiklos%20ataskaita%20.pdf
15. Statistical Office in Kraków. (2022). *Foster care in 2021*. <https://stat.gov.pl/en/topics/children-and-family/children/foster-care-in-2021,1,6.html>
16. Statistics Poland. (2021). *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2020 roku*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoieczna/pomoc-spoieczna-i-opieka-nad-dzieckiem-i-rodzina-w-2020-roku,10,12.html>
17. Targowska, A., Cavazzi, T., & Lund, S. (2016). Fostering Together-The Why and How of Involving and Supporting Biological Children of Foster Carers. *Children Australia*, 41(1), 29–38. <https://doi.org/10.1017/cha.2015.17>
18. Thompson Jr, R. G., & Auslander, W. F. (2007). Risk factors for alcohol and marijuana use among adolescents in foster care. *Journal of substance abuse treatment*, 32(1), 61–69. <https://doi.org/10.1016/j.jsat.2006.06.010>
19. Townsend, H. (2019). *What survival looks like at home*. Inner Work World & Beacon House Therapeutic Services & Trauma Team. <https://beaconhouse.org.uk/wp-content/uploads/2019/09/What-Survival-Looks-Like-At-Home.pdf>
20. United Cerebral Palsy & Child Rights. (2006). *Forgotten Children. A Case for Action for Children and Youth with Disabilities in Foster Care*. Centre for Child Welfare. http://centerforchildwelfare.fmhi.usf.edu/kb/ChildDev/forgotten_children_children_with_disabilities_in_foster_care_.pdf
21. Wise Europa. (2018). *Postępy deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w Polsce*. https://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2018/06/raport_deinstytucjonalizacja.pdf

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

Spis treści

www.fundacjasmart.pl

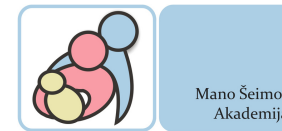
consciousparentacademy@gmail.com

www.szansana.website.pl

mops@mops.zory.pl

www.msakademija.lt

info@msakademija.lt

www.iacrianca.pt

iac-conhecimento@iacrianca.pt

**ODWIEDŹ STRONĘ
INTERNETOWĄ**